

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Західноукраїнський національний університет

Факультет фінансів та обліку

Кафедра обліку і оподаткування

ТИМЧИШИН Анна Петрівна

**Професійна сертифікація бухгалтерів: міжнародна та національна
практика / Professional certification of accountants: international and national
practice**

спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

освітньо-наукова програма «Міжнародний облік»

кваліфікаційна робота за освітнім ступенем «магістр»

Виконала студентка
групи ОМом-21
А. П. Тимчишин

підпис

Науковий керівник:
к.е.н., доцент
Н. В. Починок

підпис

Кваліфікаційну роботу допущено до захисту

«___»_____2024 р.

Завідувач кафедри

_____ Н. В. Починок
підпис

Тернопіль – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ СЕРТИФІКАЦІЇ БУХГАЛТЕРІВ	7
1.1 Поняття сертифікації та її роль у підвищенні якості бухгалтерського обліку	7
1.2 Історія розвитку професійної сертифікації бухгалтерів	17
1.3 Законодавча база сертифікації бухгалтерів в Україні та світі.....	32
Висновки до розділу 1	36
РОЗДІЛ 2 МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА СЕРТИФІКАЦІЇ БУХГАЛТЕРІВ	39
2.1 Міжнародні організації, що займаються сертифікацією бухгалтерів ..	39
2.2 Огляд міжнародних програм професійної сертифікації бухгалтерів ..	48
Висновки до розділу 2	65
РОЗДІЛ 3 НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА СЕРТИФІКАЦІЇ БУХГАЛТЕРІВ ТА АУДИТОРІВ	67
3.1 Організація та програми професійної сертифікації бухгалтерів в Україні	67
3.2 Порядок отримання сертифіката аудитора в Україні.....	77
3.3 Роль сертифікованих аудиторів у забезпеченні якості фінансової звітності.....	83
Висновки до розділу 3	84
ВИСНОВКИ	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	90

ВСТУП

Актуальність теми дослідження.

Зростання конкуренції на ринку праці та необхідність забезпечення високої якості бухгалтерських послуг ставлять перед професіоналами бухгалтерської галузі вимоги до високого рівня кваліфікації.

Одним із ефективних способів підвищення кваліфікації бухгалтерів є проходження професійної сертифікації. При цьому сертифікаційні органи проводять оцінку професійних знань та навичок бухгалтерів та підтверджують відповідність їх компетенції міжнародним та національним стандартам.

У зв'язку з цим, тема магістерської роботи про професійну сертифікацію бухгалтерів є досить актуальною та має важливе значення для розвитку бухгалтерської професії. На сьогоднішній день сертифікація бухгалтерів в Україні є необов'язковою, і сертифікованих бухгалтерів в країні досить мало. У той же час, в багатьох розвинених країнах професійна сертифікація є обов'язковою та вимагається від бухгалтерів, що працюють в певних сферах діяльності.

Українські науковці та практики неоднозначно ставляться до сертифікації бухгалтерів, що вказує на необхідність проведення подальших досліджень з проблематики сутності та організаційних аспектів цього процесу. Слід виділити роботи таких авторів як Голов С. Ф., Коршунова В. І., Зубілевич С., Жук В. М., Метелиця В. М., Дячук С. М., Степова Т. Г., Чижевська Л. В. Кірейцев Г. Г., Білецький С.О., Харламова О. В., Головай Н. М., Волинець В.І., Бондар М., Білуха М. І., Соколов Я. В., Скоробагач А.Є та інші. Однак, існують і деякі проблеми, такі як гармонізація міжнародних програм в національну систему, які продовжують залишатися об'єктом уваги дослідників та практиків у цій галузі.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження та аналіз міжнародної та національної практики проходження професійної сертифікації бухгалтерів, виявлення переваг та недоліків цього процесу, оцінка його ефективності для бухгалтерів та підприємств та розробка рекомендацій для вдосконалення національної практики сертифікації.

Для досягнення мети дослідження необхідно вирішити такі **завдання**:

1. Дослідити теоретичні аспекти професійної сертифікації бухгалтерів та визначити її місце в системі підвищення кваліфікації.
2. Проаналізувати міжнародну практику професійної сертифікації бухгалтерів та виявити її особливості.
3. Дослідити національну практику професійної сертифікації бухгалтерів в Україні та виявити її переваги та недоліки.
4. Оцінити ефективність проходження професійної сертифікації бухгалтерів для бухгалтерів та підприємств.
5. Розробити рекомендації для вдосконалення національної практики професійної сертифікації бухгалтерів в Україні.
6. Виконати аналіз і порівняння міжнародної та національної практики професійної сертифікації бухгалтерів для визначення взаємозв'язку та можливостей взаємного використання.
7. Аналізувати законодавчу базу України щодо професійної сертифікації бухгалтерів та виявити недоліки та пропозиції щодо її вдосконалення.
8. Здійснювати порівняльний аналіз вартості та доступності проходження професійної сертифікації в Україні та за кордоном.
9. Запропонувати рекомендації для підвищення ефективності національної системи професійної сертифікації бухгалтерів в Україні.

Результати дослідження можуть бути корисні для сертифікованих бухгалтерів, керівників підприємств, професійних організацій та державних органів, що відповідають за регулювання та розвиток професійної сертифікації бухгалтерів в Україні.

Об'єктом дослідження є процес професійної сертифікації бухгалтерів, який проводиться на міжнародному та національному рівнях.

Предметом дослідження є національна та міжнародна практика проходження професійної сертифікації бухгалтерів, включаючи стандарти та вимоги, процедури отримання сертифікації, вартість та доступність, а також

вплив проходження професійної сертифікації на розвиток професійної кар'єри та підвищення кваліфікації бухгалтерів.

Для реалізації мети та завдань дослідження можуть бути використані наступні **методи та підходи**:

1. Теоретичний аналіз літературних джерел та законодавчих документів щодо професійної сертифікації бухгалтерів.
2. Емпіричні методи, такі як опитування сертифікованих бухгалтерів та керівників підприємств, для отримання практичних даних щодо ефективності проходження професійної сертифікації та її впливу на підвищення кваліфікації.
3. Порівняльний аналіз національних та міжнародних стандартів та вимог щодо професійної сертифікації бухгалтерів.
4. Статистичний аналіз даних, отриманих в процесі дослідження.
5. Експертний аналіз за участю представників професійних організацій, державних органів та підприємств, що відповідають за регулювання та розвиток професійної сертифікації бухгалтерів в Україні.

Використання цих методів та підходів дозволить дослідженням охопити різні аспекти професійної сертифікації бухгалтерів, провести науковий аналіз національних та міжнародних практик та розробити рекомендації щодо її вдосконалення в Україні.

Новизна дослідження полягає в тому, що воно досліджує питання професійної сертифікації бухгалтерів як в міжнародному, так і в національному контексті, з фокусом на їхній вплив на професійний розвиток та визнання на ринку праці в Україні, зокрема звертає увагу на такі аспекти, як:

1. Порівняння міжнародних та національних підходів до професійної сертифікації бухгалтерів, їхніх переваг та недоліків.
2. Аналіз вимог до професійних знань та навичок, які вимагаються від бухгалтерів для отримання сертифікатів в міжнародних та національних організаціях.
3. Дослідження впливу професійної сертифікації на кар'єрний розвиток бухгалтерів та на підвищення їхньої професійної кваліфікації.

4. Вивчення факторів, які впливають на популярність професійної сертифікації серед бухгалтерів та роботодавців.
5. Розгляд можливостей використання сертифікатів бухгалтерів для розвитку бізнесу та підвищення конкурентоспроможності компаній.

Такий комплексний підхід дозволить встановити нові зв'язки та відношення між різними аспектами професійної сертифікації бухгалтерів, а також допоможе виявити недоліки та проблеми в цій галузі та запропонувати шляхи їх вирішення.

Практичне значення одержаних результатів може бути використане для покращення процесу професійної сертифікації бухгалтерів в Україні. Воно може стати основою для розробки рекомендацій щодо поліпшення процедур сертифікації та підвищення стандартів професійної підготовки бухгалтерів.

Також результати дослідження можуть бути корисні для роботодавців, які шукають кваліфікованих фахівців з бухгалтерської галузі. Дослідження може надати інформацію про вимоги до професійної підготовки та сертифікації бухгалтерів в різних країнах та рекомендації щодо вибору кваліфікаційних програм для працівників.

Крім того, результати дослідження можуть бути корисні для студентів та викладачів бухгалтерських спеціальностей в університетах, які можуть використати дані про міжнародні та національні практики професійної сертифікації бухгалтерів для підвищення якості навчання та підготовки майбутніх фахівців.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, викладена на 97 сторінках друкованого тексту, містить 2 рисунки, 1 таблицю. Список використаних джерел складається зі 81 найменувань.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ СЕРТИФІКАЦІЇ БУХГАЛТЕРІВ

1.1. Поняття сертифікації та її роль у підвищенні якості бухгалтерського обліку

На підприємстві бухгалтери відіграють ключову роль у забезпеченні ефективного обліку та формуванні різноманітних фінансових, статистичних та податкових звітностей. Ця інформація є основою для управлінських рішень, які приймаються керівництвом підприємства. Важливо, щоб облікова інформація відповідала стандартам якості та вимогам, а це можливо завдяки високій кваліфікації бухгалтерів і використанню сучасних технологій. Лише таким чином можна забезпечити повне задоволення потреб користувачів облікової інформації та допомогти у вдалих управлінських рішеннях.

Одним із важливих аспектів забезпечення високої якості бухгалтерського обліку є сертифікація фахівців, яка відіграє суттєву роль у підвищенні професіоналізму та відповідності стандартам у цій сфері.

Слово «сертифікація» у перекладі з пізньолатинської (*certificare*) означає «засвідчувати, підтвердити». Його можна також тлумачити, виходячи зі сполучення латинських слів *certus* – «беззаперечний, безсумнівний, надійний, справжній, точний» і *facere* – «робити» [3, 16]. У процесі еволюції мови, слово «сертифікація» стало використовуватися для позначення процедури підтвердження відповідності чогось певним стандартам, вимогам чи критеріям. Зовнішнім підтвердженням сертифікації є відповідний сертифікат.

Сертифікація бухгалтерів є важливим етапом професійного розвитку в сучасній бухгалтерській практиці. Цей процес підтверджує компетентність та кваліфікацію фахівців у галузі обліку, що стає все більш важливим в умовах постійних змін у законодавстві та міжнародних стандартах.

Процес сертифікації сприяє підвищенню професійного рівня та довіри до фахівців, які працюють у сфері обліку. Через сертифікацію бухгалтери демонструють свою здатність до ефективного вирішення завдань у галузі

фінансового обліку та забезпечують дотримання високих стандартів професійної етики.

Цей процес також відіграє важливу роль у підвищенні статусу професії бухгалтера в суспільстві. Сертифіковані бухгалтери мають вищу відповідальність перед клієнтами та роботодавцями, оскільки їхні знання та навички є підтвердженими і нормованими відповідними організаціями.

На сучасному конкурентному ринку праці роботодавці часто шукають кандидатів з сертифікатами, щоб переконатися, що їхні майбутні працівники володіють необхідними навичками та досвідом для відмінного виконання своїх обов'язків.

Наявність сертифікатів також свідчить про відданість фахівця до постійного навчання і розвитку. Вони демонструють, що особа прагне бути в курсі останніх тенденцій галузі, нормативних актів та передового досвіду. Крім того, сертифікати сприяють підвищенню прихильності до людини, зміцнюють довіру роботодавців та клієнтів і відкривають нові можливості.

Зважаючи на потребу в систематизації попередніх досліджень, слід звернутися до робіт як вітчизняних, так і зарубіжних авторів, що охоплюють тему сертифікації. У сучасній науковій та практичній літературі питання професійної сертифікації бухгалтерів розглядаються з різних точок зору та в контексті різних підходів. Особливу увагу приділяють таким аспектам, як міжнародні стандарти, національні вимоги, професійні обов'язки, етика та інші аспекти професійної діяльності бухгалтерів.

Серед вітчизняних авторів, які досліджують цю проблематику, слід зазначити роботи таких науковців як Голов С. Ф. [5, 6], Зубілевич С. [10], Метелиця В. М. [14], Дячук С. М. [8], Степова Т. Г. [27], Ценклер Н. І. [33], Прохорова Л. І. [25], Король С. Я. [13], Білецький С.О. [2] та інші. Їхні дослідження спрямовані на аналіз і порівняння міжнародних та національних програм та вимог, вивчення впливу сертифікації на якість фінансової звітності та рівень професійної компетентності бухгалтерів.

Сертифікація бухгалтерів – це підтвердження «третьою стороною» відповідності певним вимогам. Вона базується на оцінці знань та навичок, необхідних для виконання бухгалтерських обов'язків. Цей процес перевіряє відповідність фахівця встановленим стандартам і може стосуватися різних аспектів роботи бухгалтера, включаючи його здатність до аналізу фінансової інформації та дотримання правових норм.

Основна ідея професійної сертифікації полягає в тому, що професіонали, які мають певний рівень знань і вмінь, проходять певний процес оцінювання, який підтверджує їхню кваліфікацію. Це може бути корисно як для самого бухгалтера, який отримує визнання своїх знань і підвищує своє становище на ринку праці, так і для компанії, яка може використовувати сертифікацію як інструмент відбору та збереження кваліфікованого персоналу.

Сертифікація може бути проведена як національними організаціями, так і міжнародними. Вимоги до кандидатів та процедура сертифікації можуть різнитися в залежності від організації, яка проводить сертифікацію, та від країни, де вона проводиться.

На думку Білецького С.О., тема сертифікації «порушила проблеми визнання терміну «професійний бухгалтер»...», тому автор запропонував визначити рівні кваліфікації та ступінь оволодіння навичками для здобуття цього професійного звання [2].

Науковець вважає, що насамперед поняття професійного бухгалтера має різні «рівні». Це людина з формальною освітою та практичним досвідом у сфері бухгалтерського обліку, яка проявляє компетентність, відповідає вимогам кодексу етики, дотримується високих професійних стандартів і підконтрольна професійній організації або іншому механізму регулювання. Професійні бухгалтери відрізняються за рівнем компетентності, відповідальністю і наданими послугами у межах своєї професії.

По-друге у контексті загальної технологізації стає важливим роздум про професійну відповідальність. Згідно з думкою К. Бельського: «професійна

відповідальність реалізується за допомогою процесуальних правил, які стимулюють суб'єкта відповідальності пройти ряд стадій, а саме:

1. Відзвітуватись за свою роботу.
2. Вислухати оцінку компетентного органу.
3. Понести у разі негативної оцінки будь-які негативні наслідки» [28].

Третім важливим аспектом є те, що для отримання статусу професійного бухгалтера необхідно постійно підвищувати кваліфікацію, навчаючись протягом усього життя. Поза виконанням функцій з обліку, професійні бухгалтери повинні мати навички комунікації для передачі знань та прийняття нових інновацій. Формування політики нарощування інтелектуального потенціалу ґрунтується на спільному вирішенні проблем, імплементації нових технологій та експериментів.

Професійна етика є ключовою як на етапі початкового професійного розвитку, так і протягом навчання. Початковий професійний розвиток передбачає освоєння фундаментальних етичних принципів, таких як цілісність, об'єктивність, конфіденційність та професійна поведінка. Професійні бухгалтери також повинні мати власні погляди, виражені через професійний скептицизм та судження. Їх дії в інтересах суспільства включають роботу з урахуванням соціальної відповідальності, якості, надійності, відповідальності перед публікою, дотримання законодавства та правил. Таким чином, професійні бухгалтери сприяють довірі до функціонування ринків та економіки [2].

Науковець С.Ф. Голов рекомендує наступну послідовність для підготовки професійного бухгалтера:

1. Здобуття вищої освіти відповідного рівня.
2. Отримання практичних навичок і досвіду в сфері бухгалтерської роботи.
3. Отримання сертифікату професійного бухгалтера.
4. Постійне підвищення кваліфікації через регулярну участь у професійних курсах та навчальних заходах [5].

На нашу думку, сертифікація фахівців з обліку і оподаткування відіграє ключову роль у підготовці професійних бухгалтерів. Цей процес ґрунтується на складанні іспиту з обраного набору дисциплін, що визначає рівень

спеціалізованих знань і навичок. Успішне проходження цих іспитів призводить до отримання сертифіката, який є важливим підтвердженням професійної кваліфікації.

Відповідно до проєктів професійних стандартів, затверджених Українською асоціацією сертифікованих бухгалтерів та аудиторів виділяють три категорії фахівців та вимоги до них: «головний бухгалтер», «бухгалтер», «бухгалтер (з дипломом магістра)». Професійні кваліфікації відрізняються наявністю документів, що підтверджують професійну кваліфікацію, компетентностями та рівнями згідно з Національною рамкою кваліфікацій [29].

Для прикладу, документи, що підтверджують професійну кваліфікацію:

1. «Головний бухгалтер»:

- сертифікат про присвоєння/підтвердження професійної або часткової професійної кваліфікації;
- диплом спеціаліста/магістра із записом про професійну кваліфікацію «Головний бухгалтер».

2. «Бухгалтер»

- сертифікат про присвоєння/підтвердження професійної або часткової професійної кваліфікації;
- сертифікат про визнання професійної або часткової професійної кваліфікації (щодо професійних кваліфікацій, здобутих у інших країнах);
- диплом молодшого спеціаліста із записом про професійну кваліфікацію «Бухгалтер»;
- диплом фахового молодшого бакалавра із записом про професійну кваліфікацію «Бухгалтер»;
- диплом молодшого бакалавра із записом про професійну кваліфікацію «Бухгалтер»;
- диплом бакалавра із записом про професійну кваліфікацію «Бухгалтер».

3. «Бухгалтер (з дипломом магістра)»

- сертифікат про присвоєння/підтвердження професійної або часткової професійної кваліфікації;
- сертифікат про визнання професійної або часткової професійної кваліфікації (щодо професійних кваліфікацій, здобутих у інших країнах);
- диплом магістра із записом про професійну кваліфікацію «Бухгалтер»

Стандартизація професійних кваліфікацій у галузі бухгалтерського обліку дозволяє визначити чіткі критерії для оцінки професійної компетентності та сприяє підвищенню якості освіти та професійного розвитку в цій сфері.

Для кращого розуміння впливу сертифікації на розвиток професії та кар'єрний ріст фахівців у галузі бухгалтерського обліку необхідно ознайомитись з функціями сертифікації бухгалтерів (рис. 1.1):

1. Сертифікація встановлює стандарти знань та навичок, які необхідні для виконання професійних обов'язків в області бухгалтерського обліку, фінансів або податків.
2. Сертифікація гарантує, що бухгалтери працюють в інтересах суспільства, дотримуючись встановлених професійних стандартів та етичних правил.
3. Процес отримання сертифікації може включати навчання, підготовку до іспитів та участь у програмах професійного розвитку, що допомагає бухгалтерам підтримувати та розвивати свої навички та знання відповідно до сучасних стандартів та практик.
4. Сертифікація свідчить про те, що бухгалтер має не лише теоретичні знання, але і практичний досвід, який відповідає вимогам професії. Це сприяє підвищенню довіри до фахівця з боку клієнтів, роботодавців та інших стейкхолдерів.
5. Процес сертифікації може стимулювати конкуренцію серед бухгалтерів, що сприяє підвищенню якості послуг та розвитку професійного середовища.

Ці функції допомагають забезпечити якість та надійність фінансової звітності, що є ключовим для діяльності підприємств та фінансової стабільності економіки в цілому.

Рис. 1.1. Функції сертифікації бухгалтерів

Після визначення суті та інших аспектів сертифікації бухгалтерів, можна перейти до обговорення мотиваційних аспектів, спрямованих на підтримку фахівців у проходженні сертифікаційних іспитів та отриманні професійних сертифікатів. Адже сам процес сертифікації вимагає багато зусиль і часу, а також є затратним.

Мотивація бухгалтерів до проходження сертифікаційних іспитів та отримання професійних сертифікатів може бути забезпечена шляхом створення стимулюючої атмосфери в організації, де цінується постійний професійний розвиток. Це може включати в себе надання фінансових бонусів або підвищення заробітної плати за отримання нових сертифікатів, надання можливостей для участі в навчальних програмах та семінарах, а також надання додаткових переваг, таких як кар'єрний ріст або вищий статус в компанії. Також важливо

підтримувати бухгалтерів у їхній підготовці до іспитів, надаючи доступ до необхідних навчальних матеріалів та ресурсів. Загалом, створення сприятливого середовища для навчання і професійного зростання може значно збільшити мотивацію бухгалтерів до отримання професійних сертифікатів [60].

Переваги отримання сертифікатів

1. Розширені можливості кар'єрного росту

Сертифікати можуть тепер значно розширити кар'єрні перспективи. Вони виділяють серед інших кандидатів, особливо на конкурентних ринках праці. Роботодавці часто віддають перевагу сертифікованим фахівцям, оскільки вони продемонстрували прагнення до постійного навчання та володіють спеціальними знаннями та навичками.

2. Підвищений потенціал зарплати

Сертифікати можуть підвищити потенціал доходу. Згідно з різними дослідженнями, сертифіковані спеціалісти з фінансів та бухгалтерського обліку, як правило, отримують вищу зарплату порівняно з несертифікованими колегами. Роботодавці готові платити більше за професіоналів із визнаними сертифікатами, оскільки вони приносять цінність завдяки своєму досвіду та галузевим знанням.

3. Постійний професійний розвиток

Сертифікати вимагають від осіб пройти сувору підготовку, скласти іспити та виконати вимоги постійного професійного розвитку. Постійний професійний розвиток гарантує, що професіонали будуть в курсі останніх галузевих тенденцій, правил і практики. Це допомагає їм вдосконалювати свої знання та навички, гарантуючи, що вони залишаються компетентними у своїх напрямках.

4. Визнання та довіра

Сертифікати забезпечують визнання та довіру в галузі фінансів і бухгалтерського обліку. Вони є доказом досвіду, навичок і відданості професійній досконалості. Роботодавці, клієнти та колеги сприймають сертифікованих спеціалістів як більш довірливих, надійних і надійних [78].

Незважаючи на численні переваги професійної сертифікації, необхідно подолати декілька перешкод, перш ніж сертифікаційні курси можна буде включити в свою бухгалтерську освіту. Отримання необхідних сертифікатів може бути складним завданням через значну кількість навчальних матеріалів, необхідних для вивчення. Деякі організації вимагають від студентів виконати додаткові курсові роботи або мати вже наявний певний професійний досвід, що може вимагати багато часу та зусиль для виконання. Навчальним закладам може бути складно задовольнити потреби як сертифікаційних курсів, так і основної навчальної програми з бухгалтерського обліку, яку вони пропонують. Ще однією проблемою є висока вартість отримання сертифікації в певному секторі. У багатьох галузях сертифікація та підтримка сертифікації зазвичай супроводжується певними витратами, що можуть бути недосяжними для деяких студентів. Іноді час, витрачений на підготовку до сертифікаційних іспитів, може заважати студентам зосередитися на інших навчальних аспектах або позанавчальних інтересах.

Іноземні науковці Hisham Noori та Jinfang Yao досліджуючи вплив професійної сертифікації на бухгалтерську освіту з різних точок зору, вказують на те, що постійно з'являється кілька закономірностей [57].

Перш за все, значення сертифікації як інструменту для підвищення рівня освіти, досвіду та успіху в кар'єрі для фахівців у цій галузі є значущим. Це підтверджується як вищим рівнем освіти сертифікованих спеціалістів, так і їхнім успіхом у кар'єрі, що є суттєвим для бізнесу та організацій.

По-друге, важливим фактором є практичний досвід та навчання на робочому місці. Виконання стажування, участь у кооперативному навчанні або експериментальних проектах допомагає студентам застосовувати теоретичні знання у реальних ситуаціях, що сприяє їхньому професійному зростанню та підготовці до сертифікації.

По-третє, важливо відзначити, що переваги професійної сертифікації не обмежуються лише можливостями працевлаштування. Сертифіковані бухгалтери також відчують підвищення рівня задоволеності роботою та

самовпевненості, що є ключовими факторами для їхнього довгострокового успіху та розвитку в цій галузі.

Загалом, дані результати підтверджують важливість професійної сертифікації для студентів та фахівців у галузі бухгалтерської освіти, яка сприяє їхньому особистому та професійному розвитку, а також сприяє підвищенню якості бухгалтерських послуг в цілому.

Двома проблемами, пов'язаними з професійною сертифікацією, які були виявлені науковцями в ході дослідження, є необхідність досягнення балансу між вимогами до сертифікації та обсягом навчальної програмою з бухгалтерського обліку, а також вимога вирішення фінансових перешкод, які можуть обмежити доступ до сертифікатів для певних студентів.

Ці дві проблеми, виявлені в ході дослідження, вказують на важливі аспекти, які потребують уваги при розвитку та здійсненні програм професійної сертифікації в галузі бухгалтерської освіти.

По-перше, необхідність збалансування вимог до сертифікації з розширеною навчальною програмою з бухгалтерського обліку є ключовою, оскільки студентам необхідно мати достатньо часу та ресурсів для поглибленого вивчення предмету, щоб успішно пройти сертифікаційні вимоги. Це може вимагати перегляду самої програми та вирішення питань, пов'язаних з обсягом матеріалу та його відповідністю потребам студентів та ринку праці.

По-друге, фінансові перешкоди можуть стати серйозним обмеженням для студентів, які бажають пройти сертифікаційні курси. Вирішення цього питання може включати надання фінансової підтримки, знижки для студентів або розробку альтернативних шляхів отримання сертифікації, які були б більш доступними для всіх зацікавлених студентів.

Дослідження підкреслює важливість цих питань та необхідність подальшого вивчення впливу професійної сертифікації на бухгалтерську освіту. Розширення бази знань та усунення прогалин у літературі сприятимуть розвитку більш ефективних та доступних програм сертифікації для майбутніх фахівців у галузі бухгалтерської обліку.

Ще хочеться згадати точку зору О. Харламової, що «сертифікат – це старт, тому просто наявність сертифіката ще не гарантує високого професійного рівня його утримувача, хоча може надати роботодавцю певний рівень впевненості, що кандидат здатний здобувати нові знання, має амбіції професійного зростання, що можуть розглядати як перевагу під час працевлаштування» [31, 32].

Ми погоджуємось із думкою науковиці. Сертифікат дійсно свідчить про те, що людина пройшла певний навчальний курс або тренінг, що може бути важливим показником її бажання розвиватися та вчитися новому. Це позитивний сигнал для роботодавців, оскільки свідчить про ініціативність та амбіційність кандидата. Проте, наявність сертифіката не завжди відображає реальний рівень практичних навичок і досвіду. Професійний рівень часто залежить не лише від теоретичних знань, здобутих під час навчання, а й від практичного досвіду, вміння застосовувати знання на практиці, креативності та адаптивності. Таким чином, сертифікат може бути добрим початком, але для оцінки професійного рівня варто враховувати і інші фактори, такі як реальний досвід, рекомендації від попередніх роботодавців та результати співбесіди.

1.2. Історія розвитку професійної сертифікації бухгалтерів

Сертифікація бухгалтерів та аудиторів має глибокі історичні корені. Початки цієї практики можна відстежити ще в середньовіччі, коли торговельні угоди стали більш складними, і потреба у вірогідних фінансових звітах стала нагальною. Протягом часу, з появою індустріальної революції та розвитком корпорацій, зросла необхідність у професійних стандартах та в контролі за фінансовою звітністю.

Виникнення організацій, які займаються професійною сертифікацією бухгалтерів, пов'язане з розвитком бухгалтерської професії та зростанням необхідності встановлення професійних стандартів та контролю за їх дотриманням.

Хоча бухгалтерському обліку вже сотні років, професійний бухгалтер став визнаним лише в середині 19 століття.

До середини 19-го століття роль бухгалтерів була обмежена, оскільки вони просто вели записи про те, що інші бізнесмени купували та продавали. Однак із зростанням компаній з обмеженою відповідальністю і великомасштабного виробництва та логістики виник попит на більш технічно досвідчених бухгалтерів, щоб мати справу зі зростаючою складністю бухгалтерських операцій, пов'язаних із амортизацією активів, оцінкою запасів та з введеним законодавством про компанії. Протягом часу, з появою індустріальної революції та розвитком корпорацій, зростає необхідність у професійних стандартах та в контролі за фінансовою звітністю. Таким чином стали з'являтися, організації, які відповідали за сертифікацію бухгалтерів та аудиторів.

Перші громадські об'єднання бухгалтерів з'явилися в Шотландії: Інститут бухгалтерів в Единбурзі (1853 р.), Інститут бухгалтерів і актуаріїв у Глазго (1853 р.), Абердинське товариство бухгалтерів (1867 р.). Пізніше, в 1951 році, ці три організації об'єдналися в Інститут присяжних бухгалтерів Шотландії (Institute of Chartered Accountants of Scotland – ICAS) – перша професійна організація бухгалтерів у світі, яка отримала Королівську хартію (Royal Charter) в 1854 році.

Присвячені шотландським професійним об'єднанням бухгалтерів Королівські хартії (або ж грамоти) надали право членам цих об'єднань використовувати особливий титул «присяжний бухгалтер», що позначається англійською аббревіатурою СА (Chartered Accountant). Вони ж наділяли професійні організації бухгалтерів правом проводити вступні та інші іспити для охочих стати членами професійного об'єднання, а також формувати комітет екзаменаторів [11].

Слід розуміти, що в Шотландії у XIX ст., як і в Англії та інших країнах, не було вищих навчальних закладів комерційної освіти. Бухгалтерський облік не викладали в університетах чи технічних школах. Кандидати на звання присяжного бухгалтера проходили навчання в офісах досвідчених членів Інституту за певну плату. Розмір плати залежав від розміру та репутації бухгалтерської фірми, в якій стажувався студент. На іспитах студенти повинні були продемонструвати знання принципів Закону про банкрутство,

бухгалтерського обліку, практики довірчого управління майном, судових рішень та базових математичних навичок. Екзаменаторами були члени ради Інституту.

Після отримання сертифікату про завершення навчання та набуття членства в Інституті, обов'язком кожного члена була фінансова підтримка професії. Присяжні бухгалтери, які вступали до Інституту, сплачували вступний внесок та щорічні платежі. Натомість Інститут захищав інтереси професійних бухгалтерів. Члени Інституту були зобов'язані перешкоджати стороннім особам прямо чи опосередковано брати участь у професійній діяльності присяжних бухгалтерів. Порушення корпоративних правил загрожувало втратою статусу і прав члена Інституту [11].

Слідом за шотландськими товариствами наприкінці 19-го століття були створені інститути присяжних бухгалтерів Англії і Уельсу: Ліверпульське об'єднане товариство бухгалтерів (січень 1870 р.), Лондонський інститут бухгалтерів (листопад 1870 р.), Манчестерський інститут бухгалтерів (лютий 1871 р.), Англійське товариство бухгалтерів (1872 р.), Шеффілдський інститут бухгалтерів (1877 р.). У 1879 році керівники цих об'єднань зібралися в лондонській кав'ярні, щоб домовитися про створення національної асоціації бухгалтерів, яка отримала назву Інститут присяжних бухгалтерів Англії та Уельсу (The Institute of Chartered Accountants in England and Wales – ICAEW). Інститут отримав свою королівську хартію у травні 1880 року від королеви Вікторії, таким чином зміцнивши свій статус головного авторитету у сфері бухгалтерського обліку. Це також дало членам право використовувати назву «дипломований бухгалтер». З самого початку ICAEW поставила за мету встановити суворі стандарти професійної компетентності та етичної поведінки, слугуючи маяком довіри та надійності у все більш складному фінансовому середовищі [79].

Протягом років свого становлення ICAEW вирізнявся далекоглядним керівництвом і непохитною пропагандою розвитку професії бухгалтера. Під керівництвом піонерів, таких як Чарльз Фітч Кемп, інститут очолював ініціативи

з покращення професійної освіти, просування передового досвіду та захисту суспільних інтересів.

У 1920 році, після прийняття Закону про статеву дискваліфікацію (відсторонення) 1919 року, організація прийняла Мері Гарріс Сміт, яка стала першою жінкою-дипломованим бухгалтером у світі [61].

Одним із знакових досягнень ICAEW стало створення в 1948 році Фонду бухгалтерського обліку, новаторської ініціативи, спрямованої на сприяння співпраці між академічними колами, промисловістю та професією. Ця ініціатива підкреслила прихильність інституту до інновацій та постійного навчання, заклавши основу для майбутніх досягнень у цій галузі.

У 1957 році ICAEW об'єдналася з Товариством зареєстрованих бухгалтерів, яке спочатку було засновано в 1885 році як Товариство зареєстрованих бухгалтерів і аудиторів [79].

У 2006 році Європейська комісія призначає ICAEW для вивчення впровадження МСФЗ у всьому Європейському Союзі.

Починаючи з середини 1880-х років, імпульс до створення професійних бухгалтерських об'єднань у Великій Британії посилювався, і їхня кількість неухильно зростала. До 1930 року кількість бухгалтерських товариств досягла 17. Вони об'єднували бухгалтерів з бізнесу, організацій соціального забезпечення, місцевих органів влади та інших [11].

Представники професії боролися за право стати власниками реєстру ліцензованих громадських бухгалтерів і представляти професію в органах влади. Компроміс був досягнутий, коли у 1974 році шість провідних бухгалтерських організацій Великої Британії заснували Консультативний комітет бухгалтерських товариств (Consultative Committee of Accountancy Bodies – CCAB):

- 1) Інститут присяжних бухгалтерів Шотландії – ICAS;
- 2) Інститут присяжних бухгалтерів Англії та Уельсу – ICAEW;
- 3) Присяжний інститут державних фінансів та бухгалтерського обліку – CIPFA;

- 4) Інститут присяжних бухгалтерів Ірландії – CAI;
- 5) Асоціація присяжних сертифікованих бухгалтерів – ACCA;
- 6) Привілейований інститут управлінських бухгалтерів – CIMA (вийшов зі складу комітету у 2011 році).

Хоча вищезгадані установи є незалежними одна від одної, їхня фактична діяльність схожа. Майже всі випускники готуються до роботи в державному секторі, але лише близько 50 відсотків залишаються в ньому після закінчення навчання [15].

CIPFA розпочав своє існування у Лондоні як Інститут корпоративних скарбників та бухгалтерів у 1885 році, який пізніше був перейменований на Інститут муніципальних скарбників та бухгалтерів (IMTA). У 1973 році, отримавши свою Королівську хартію, він став Присяжним інститутом державних фінансів та бухгалтерського обліку (The Chartered Institute of Public Finance and Accountancy - CIPFA). CIPFA є єдиною професійною бухгалтерською організацією у світі, яка займається виключно державними фінансами [51].

Інститут присяжних бухгалтерів Ірландії (Institute of Chartered Accountants in Ireland) заснований Королівською хартією 14 травня 1888 року і є найбільшою бухгалтерською організацією Ірландії. Зараз має назву – Chartered Accountants Ireland (CAI). Організація є членом Міжнародної федерації бухгалтерів з 1977 року [50].

Асоціація присяжних сертифікованих бухгалтерів (Association of Chartered Certified Accountants – ACCA) бере свій початок 30 листопада 1904 року, коли вісім бухгалтерів сформували Лондонську асоціацію бухгалтерів, щоб забезпечити більш відкритий доступ до професії, ніж це було доступно через бухгалтерські установи того часу, зокрема Інститут дипломованих бухгалтерів Англії та Уельсу (ICAEW) та Інститут дипломованих бухгалтерів Шотландії (ICAS) [72].

У 1909 році ACCA стала першою бухгалтерською організацією, яка прийняла жінок до асоційованих членів. А в 1913 році в Південній Африці було відкрито першу філію за межами Великобританії.

За ці роки асоціація пройшла через низку злиттів і об'єднань. Щоб відобразити той факт, що АССА було надано Королівську хартію реєстрації в 1974 році, десять років потому вона стала Дипломованою асоціацією сертифікованих бухгалтерів. І аж в 1996 році організація почала використовувати сучасну назву. В цьому ж році запущено нову навчальну програму, засновану на міжнародних стандартах бухгалтерського обліку – першу в професії [36].

Протягом своєї історії АССА адаптувалася та розвивалася, щоб задовольнити мінливі потреби бухгалтерської професії та постійно зосереджувалася на професійній досконалості та розвитку. АССА також відіграла важливу роль у просуванні етичної та сталої ділової практики та відіграла важливу роль у формуванні професії бухгалтера та розвитку міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Привілейований інститут управлінських бухгалтерів (The Chartered Institute of Management Accountants – CIMA) було створено у березні 1919 року в Лондоні як Інститут бухгалтерів з обліку витрат (ICWA), групою юристів і підприємців, які прагнули розробити підхід до обліку, який відповідав б вимогам швидкозмінного бізнес-світу. Індустріалізація призвела до виникнення великих, складних підприємств, які створили безпрецедентні виклики в управлінні. Роботодавцям потрібна була нова форма внутрішнього обліковця, який би, крім обліку, надавав кращий аналіз витрат та операцій для управління продуктивністю. Невдовзі новий інститут здобув підтримку провідних промисловців, зокрема Лорда Левергула, який став його президентом [39].

Інститут змінив свою назву з ICWA на ICMA – Інститут спеціалістів з обліку витрат і управлінського обліку, в 1972 році, а згодом на CIMA – Привілейований інститут управлінських бухгалтерів (1986 р.).

Технологічний прогрес та глобалізація робили бізнес ще складнішим у 20-му столітті, і роль бухгалтера в бізнесі ставала все важливішою. Вона розширилася, щоб включати надання більш широкого спектру інформації, і акцент перейшов від обліку до управління. Статус управлінського обліку як

окремої галузі бухгалтерської професії було визнано наданням Королівської хартії в 1975 році [34].

Організації-члени Консультативного комітету, що представляють присяжних бухгалтерів (ICAEW, ICAS, ACCA та CAI), також уповноважені регулювати аудиторську професію. Відповідно до Закону Великої Британії про компанії 1989 року, члени Консультативного комітету можуть кваліфікуватися як аудитори у компанії з обмеженою відповідальністю. Основною метою ССАВ є захист та просування репутації кваліфікованих бухгалтерів, забезпечення форуму для організацій-членів для обговорення питань, що становлять спільний інтерес, і, де це можливо, забезпечити спільний голос бухгалтерської професії у відносинах з урядом Великої Британії. Комітет співпрацює з Радою з фінансової звітності Великої Британії (FRC), незалежним британським органом, який розробляє політику для підтримки та вдосконалення практики фінансового звітування. У Комітеті окремими професійними організаціями розроблено ряд стандартів щодо різних об'єктів бухгалтерського (фінансового) обліку (під власну відповідальність). При цьому вимогою Комітету до аудиторів було обов'язкове звітування про дотримання компаніями вищезазначених стандартів [11].

Перші бухгалтерські об'єднання в континентальній Європі були відомі ще в XVI-XVII ст., але вони не мали настільки істотного впливу на формування професії, як шотландські та англійські організації: у 1581 році у Венеції було засновано Колегію бухгалтерів (Colegio dei Ragionati). Починаючи з XVII ст., тільки членам Колегії довіряли виконання обов'язків рахівників і ревізорів в цьому місті. У 1739 році за зразком венеціанського Колегії було засновано Міланське товариство бухгалтерів і аудиторів. Його члени надавали послуги з укладання рахунків, калькуляції, постановці і ревізії рахівництва. Пізніше асоціації бухгалтерів були засновані в Неаполі, Генуї, Флоренції, Римі, Палермо та інших італійських містах. Правові норми, що регулювали привілеї бухгалтерів, в той час були дуже різноманітними і вкрай нестабільними, що перешкоджало розвитку професії.

Історія сучасних професійних бухгалтерських об'єднань в Італії розпочалася в 70-90-ті роки XIX ст. У цей час відбулася низка регіональних конгресів рахівників, на яких були відновлені бухгалтерські асоціації – колегії. У жовтні 1879 р. в Римі відбувся перший національний конгрес італійських рахівників, але законодавчого визнання професії не відбулося. І вже у липні 1906 року Палатою депутатів і Сенатом був прийнятий «Закон про бухгалтерську професію», який підписав король Віктор-Еммануїл III. В Італії публічне рахівництво стало виключним правом тих, хто належав до колегій, створених у кожній провінції.

Сьогодні в Італії існує кілька організацій, які займаються сертифікацією бухгалтерів та аудиторів. Деякі з найбільш відомих організацій у цій галузі включають:

1. Італійська асоціація внутрішніх аудиторів (L'Associazione Italiana Internal Auditors – АІА) була заснована в 1972 році в Мілані як некомерційна асоціація та як італійська філія Інституту внутрішніх аудиторів (ІА), професійної мережі, яка зараз представлена в усьому світі. АІА надає сертифікаційні програми та професійну підтримку для аудиторів. З моменту заснування і до сьогодні є центром відліку в Італії з питань внутрішнього контролю, корпоративного управління та управління ризиками, а також має численних асоційованих спеціалістів, які представляють групи та компанії, що працюють у фінансовому, страховому та виробничому секторах, а також у державному секторі [45].

2. Національна рада дипломованих бухгалтерів та експертів з бухгалтерського обліку (Consiglio Nazionale dei Dottori Commercialisti e degli Esperti Contabili – CNDCEC), яка представляє професію бухгалтера в Італії. Це суб'єкт, створений і регулюється законом, який діє під наглядом Міністерства юстиції Італії [53] Завданням CNDCEC є захист зареєстрованих членів та громадських інтересів, пов'язаних з професійною діяльністю. Рада забезпечує сертифікаційні програми та надає правову підтримку професійним бухгалтерам.

3. Associazione Italiana dei Dottori in Economia Aziendale (SIDREA): Італійська асоціація економістів-менеджерів, яка працює у сфері підвищення кваліфікації та сертифікації у сфері обліку та фінансів [74].

4. Associazione Nazionale Commercialisti (ANC): Національна асоціація бухгалтерів, яка надає професійну підтримку та сертифікаційні програми для бухгалтерів і аудиторів [46].

Ці організації можуть надавати різні види сертифікацій та акредитацій, які підтверджують кваліфікацію та професійну експертизу в галузі обліку та аудиту.

Перша бухгалтерська організація у Франції, Суспільство бухгалтерів Франції (La Société de comptabilité de France - SCF), була заснована в 1881 році, через рік після заснування Інституту присяжних бухгалтерів Англії і Уельсу. Це було перше професійне об'єднання, яке ставило перед собою мету сприяти розвитку бухгалтерської професії в країні і забезпечити встановлення стандартів та етичних принципів в цій сфері. Згодом організація зазнала численних змін і розширила свою діяльність, але вона залишається одним з провідних професійних об'єднань для бухгалтерів у Франції [71].

У 1912 році була створене Товариство бухгалтерів-експертів Парижа (Compagnie des Experts-Comptables de Paris – CECF) під керівництвом Жоржа Реймондена, який хотів заснувати більш елітарну організацію, ніж SCF. Члени SCF мають різні рівні кваліфікації, починаючи від бухгалтерів і закінчуючи експертами з бухгалтерського обліку, і працюють на позаштатній основі або за наймом. CECF, який наголошує на важливості професії бухгалтера, яка цінується, бажає отримати виключне право на посаду дипломованого бухгалтера та отримати монополію на юридичний аудит рахунків [70].

Пізніше інші французькі міста також створили власні асоціації професійних бухгалтерів. Після закінчення Першої світової війни ці компанії об'єдналися, утворивши невелику федерацію. На цьому етапі уряд Франції втрутився в регулювання професії, затвердивши два дипломи: сертифікат сертифікованого бухгалтера – у 1927 році, сертифікат професійного бухгалтера

– у 1931 році, але жоден не захищає звання присяжного (дипломованого) бухгалтера.

Саме в 1941 році була створена міжміністерська комісія, яка займалася професійною підготовкою дипломованих бухгалтерів, з одного боку, і проектом статуту Ордену, з іншого. У вересні 1945 року було видано ордонанс (постанова) про державне регулювання професії і створено Орден експертів-бухгалтерів (*Ordre des Experts-Comptables* – ОЕС) при Міністерстві економіки і фінансів. Основні місії, покладені на Орден, такі: забезпечувати популяризацію професії; захищати інтереси своїх членів; підтверджувати свій внесок у розвиток і відновлення економіки країни та рекомендувати всі заходи для досягнення цих цілей в загальних інтересах громадськості. Постанова була вперше змінена законом від 31 жовтня 1968 року, який вніс певну кількість змін у юридичне визначення місій дипломованого бухгалтера та дипломованого бухгалтера та скасував наймання дипломованих бухгалтерів. Закон від 8 серпня 1994 року, зі свого боку, вилучив будь-яке посилення на «сертифікованого бухгалтера» та розширив сферу втручання дипломованих бухгалтерів. Розпорядження від 19 вересня 1945 року все ще є основоположним текстом для всіх, хто бажає займатися професією дипломованого бухгалтера на приватній основі [4].

У 1969 р спеціальним декретом у Франції була заснована Національна компанія бухгалтерів-ревізорів (*the Compagnie Nationale des Commissaires aux comptes* - CNCC). Державні аудитори - члени CNCC - виконують встановлений законом обов'язок перевірки подання своєї думки про звітність компаній, які підлягають обов'язковому аудиту, а також консолідованої звітності. CNCC знаходиться у веденні Міністерства юстиції.

Членами Ордену експертів-бухгалтерів або Національної компанії бухгалтерів-ревізорів можуть стати власники національного диплома професійного бухгалтера (*diplome d'expertise comptable* - DEC). Його може отримати той, хто пройде багатоступеневу систему іспитів за програмою, схваленою ОЕС і CNCC спільно з Міністерством освіти. Навчання цій програмі зазвичай проходить в університеті або іншому, еквівалентному за рівнем

освітньому закладі. Далі необхідна трирічна стажування під керівництвом члена ОЕС (для майбутніх державних аудиторів - під керівництвом члена CRCC - регіонального об'єднання бухгалтерів-ревізорів). Нарешті, потрібно скласти іспит з обов'язкового і добровільного аудиту фінансової звітності та усний іспит в присутності професійного журі [4].

Професійні об'єднання бухгалтерів у Сполучених Штатах Америки виникли не надто рано за європейськими мірками. Історія їх створення пов'язана з проникненням британського капіталу в швидко зростаючі промислові підприємства наприкінці XVIII ст. Для управління інвестиціями в Америку направляли англійських та шотландських бухгалтерів, і деякі з них засновували там власний бізнес та навчали послідовників.

Першою професійною організацією в США стала Американська асоціація громадських бухгалтерів (American Association of Public Accountants), зареєстрована законом штату Нью-Йорк у 1887 році. Через 9 років губернатор штату підписав Акт «Про регулювання професії бухгалтера», яким було затверджено бухгалтерію як професію, що відрізняється суворими освітніми вимогами, високими професійними стандартами, суворим кодексом професійної етики, статусом ліцензування та відданістю служінню суспільним інтересам. Пізніше закони про регулювання професії прийняли інші американські штати, а станом на кінець XIX – початок XX ст. практично всі штати мали місцеві товариства бухгалтерів [4].

На той час кваліфікація бухгалтера та його право практикувати за спеціальністю підтверджувалися сертифікатом дипломованого громадського бухгалтера (Certified Public Accountant – CPA) та не вимагали обов'язкового членства в професійному об'єднанні. Дипломований бухгалтер був вільний сам вирішувати, ставати йому членом об'єднання собі подібних чи ні. Позначення CPA було вперше встановлено законом у штаті Нью-Йорк 17 квітня 1896 року [54].

Протягом багатьох років Асоціація кілька разів змінювала назву: Інститут публічних бухгалтерів (1916 р.), Американський інститут бухгалтерів (1917 р.).

У 1936 році об'єдналась в Американський інститут бухгалтерів (American Institute of Accountants) з Американським товариством дипломованих публічних бухгалтерів, яке було створене у 1921 році. Сама назва останнього вказувала на те, що в нього могли вступати лише дипломовані фахівці – власники сертифіката CPA будь-якого штату.

Сьогодні у США найбільш впливові професійні організації обліковців представлені наступними:

1) Американський інститут сертифікованих публічних бухгалтерів (American Institute of Certified Public Accountants – AICPA) – саме так Американський інститут бухгалтерів називається з 1957 року – найбільш авторитетна неурядова професійна організація, яка включає бухгалтерів-практиків зацікавлених в бухгалтерській освіті та проведенні досліджень з бухгалтерського обліку. Інститут займається розробленням стандартів аудиту, загальноприйнятих для фірм, що працюють у США, проводить підготовку та сертифікацію бухгалтерів та аудиторів [38].

У 2012 році, AICPA розпочала співпрацю з Привілейованим інститутом управлінських бухгалтерів (CIMA) для створення статусу дипломованого глобального управлінського бухгалтера (CGMA). Потім у 2014 році дві організації створили Глобальні принципи управлінського обліку (GMAPs), щоб формалізувати передовий досвід у сфері управлінського обліку. Структура компетенцій CGMA також була запущена в 2014 році. Вона демонструє спектр технічних, бухгалтерських і фінансових навичок, необхідних бухгалтерам з управлінського обліку для виконання своєї роботи, і складається з чотирьох областей знань: технічних навичок, ділових навичок, навичок роботи з людьми та лідерства. Усі навички підкріплені етикою, чесністю та професіоналізмом.

У 2017 році ці дві організації об'єдналися в Асоціацію міжнародних сертифікованих професійних бухгалтерів як AICPA & CIMA, щоб створити потужний міжнародний альянс, який просуває бухгалтерський облік і фінанси в усіх куточках світу [81].

2) Інститут управлінського обліку (Institute of Management Accounting), заснований у 1919 році під назвою Національна асоціація бухгалтерів, і в 1991 році отримав сучасну назву та є організацією, що працює на користь фахівців з управлінського обліку. Місія Інституту полягає в створенні платформи для проведення досліджень, розвитку практики управлінського обліку та освіти, обміну знаннями, а також поширенні етичних стандартів та кращих практик у галузі бухгалтерського обліку, управління та фінансів.

Сьогодні Інститут управлінського обліку залишається провідною глобальною організацією у галузі управлінського обліку, пропонуючи освітні програми, сертифікаційні програми та ресурси для професійного розвитку фахівців у цій області. Він продовжує впливати на розвиток практик управлінського обліку та сприяти підвищенню ефективності управління у різних секторах економіки.

3) Американська бухгалтерська асоціація (American Accounting Association), заснована в 1916 році, є найбільшим співтовариством бухгалтерів у академічних колах на сьогоднішній день. Вона об'єднує викладачів бухгалтерського обліку університетів і відрізняється акцентом на наукових дослідженнях, інноваціях та публікаціях, а також фінансує проведення досліджень з розробки принципів та стандартів бухгалтерського обліку [4].

ААА також зосереджується на: інформаційних системах, штучному інтелекті / експертних системах, суспільних інтересах, аудиті, міжнародній бухгалтерії, викладанні та навчальній програмі [42].

Інститут внутрішніх аудиторів (Institute of Internal Auditors – ІІА) був заснований в 1941 році з головним офісом у Лейк-Мері, Флорида, США. Його місія включає підтримку цінностей професіоналів внутрішнього аудиту, надання освітніх можливостей, встановлення стандартів, проведення досліджень та сприяння глобальній мережі зв'язків серед внутрішніх аудиторів. Професія внутрішнього аудиту має коріння ще з давніх часів, але сучасний внутрішній аудит набув популярності в 19-20 століттях через зростання корпоративного бізнесу. ІІА був заснований Віктором З. Брінком, Джоном Б. Терстоном і

Робертом Б. Мільнем, які визнали необхідність професійної організації для внутрішніх аудиторів. Організація почала з 24 членів у 1941 році і з тих пір зросла до понад 200 000 членів по всьому світу, завдяки відданості волонтерів та професіоналів, які бажали зробити внутрішній аудит професією, що має гордість і визнання [35].

Початок ХХ століття ознаменувався стрімким розвитком міжнародних торговельних відносин, зростанням впливу транснаціональних корпорацій на національні економіки та усвідомленням бухгалтерами свого глобального статусу. Як наслідок, у 1911 році в Брюсселі була заснована Міжнародна асоціація бухгалтерів. У 1928 році у Великобританії створена Асоціація міжнародних бухгалтерів (AIA, АМБ), яка з самого початку просувала концепцію «міжнародного обліку» з метою створення єдиної глобальної мережі бухгалтерів по всьому світу. 7 жовтня 1977 року в Мюнхені на 11-му Всесвітньому конгресі бухгалтерів була заснована Міжнародна федерація бухгалтерів (МФБ, International Federation of Accountants – IFAC), з метою зміцнення глобальної бухгалтерської професії по всьому світу. Основними ідеями, що лягли в основу створення МФБ, були співпраця між країнами в галузі бухгалтерського обліку, підвищення якості фінансової звітності та збільшення довіри до неї. МФБ виникла на тлі зростаючої потреби в міжнародних стандартах фінансової звітності та професійних нормах. Це було важливо з огляду на зростаючу глобалізацію бізнесу та фінансових ринків. Перші кроки в цьому напрямку були зроблені вже у 1970-х роках, коли обговорювалися питання створення міжнародних стандартів [67].

Поступово МФБ розвивалася, встановлюючи стандарти професійної практики, етичні принципи та вимоги до освіти бухгалтерів. Одним з важливих досягнень МФБ є розробка Міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS), які стали прийнятими багатьма країнами світу.

На сьогодні МФБ є головною глобальною організацією, що об'єднує професіоналів у галузі обліку з усього світу. Вона продовжує активно працювати

над вдосконаленням стандартів, сприянням розвитку професії бухгалтера та підвищенню її престижу.

Після утворення міжнародних організацій почали виникати і регіональні об'єднання. Першою такою організацією стала заснована в 1949 році в Сан-Хуані, Пуерто-Рико, Міжамериканська асоціація бухгалтерів, до складу якої увійшли Аргентина, Болівія, Чилі, Венесуела, Парагвай та інші країни. Ця асоціація займається науковими дослідженнями, розробкою стандартів та підготовкою бухгалтерів.

Вдосконаленням європейської методології обліку займається Федерація європейських бухгалтерів (FEE), яка почала свою діяльність у 1987 році. Вона об'єднала фахівців Союзу європейських експертів-бухгалтерів, фінансистів і економістів (UEC, 1951) та Групи експертів-бухгалтерів Центральної та Східної Європи (Groupe d'Etudes, 1961).

Підвищенням компетентності та впровадженням міжнародних професійних стандартів займаються організації бухгалтерів Кенії, Ботсвани, Конго, Ефіопії, Зімбабве, які у 1989 році створили Федерацію бухгалтерів Центрально-Східної та Південної Африки (ECSAFA). З 2011 року ця організація відома як Панафриканська федерація бухгалтерів (PAFA).

Професійні організації сертифікації бухгалтерів сьогодні мають значний вплив і важливу роль у галузі обліку і фінансів. Вони зазвичай встановлюють стандарти та вимоги до професійної підготовки, проводять іспити для сертифікації фахівців, надають професійні поради та підтримку членам, а також ведуть нагляд за дотриманням етичних стандартів.

Зміни в галузі бухгалтерської сертифікації за останні сто років були значними. До початку XX століття професія бухгалтера не мала такого високого статусу, а сертифікація не була стандартизованою [4]

По-перше, було засновано численні професійні організації, що сприяло розвитку стандартів та регулюванню професії. Друге важливе досягнення - стандартизація бухгалтерського обліку, яка дозволила уніфікувати підходи до фінансової звітності. Третє - розширення програм сертифікації, що допомагають

визначити фахівців з високим рівнем компетентності. Технологічні інновації, такі як використання комп'ютерів та програмного забезпечення для обліку, також змінили способи роботи бухгалтерів. Глобалізація призвела до потреби у міжнародно визнаних стандартах фінансової звітності. І нарешті, акцент на етичних стандартах та професійному поведінці став важливою складовою розвитку професії.

У 21 столітті професійна сертифікація бухгалтерів стала важливим інструментом в оцінці кваліфікації фахівців у галузі бухгалтерського обліку та аудиту. У багатьох країнах, включаючи Україну, процедура сертифікації встановлена законодавчо та здійснюється професійними організаціями бухгалтерів.

1.3. Законодавча база сертифікації бухгалтерів в Україні та світі

Законодавча база професійної сертифікації бухгалтерів в різних країнах може бути різною, проте в багатьох з них визнано важливість і необхідність сертифікації бухгалтерів для забезпечення якості обліково-фінансової звітності. Нижче наведено деякі приклади законодавчих актів, які регулюють питання професійної сертифікації бухгалтерів в різних країнах світу.

У США законодавча база для сертифікації бухгалтерів в основному обертається навколо позначення сертифікованого громадського бухгалтера (CPA). Позначення CPA регулюється на рівні штату, а не на федеральному рівні. Однак існують деякі головні принципи та організації, які відіграють значну роль у процесі сертифікації.

Бухгалтерські ради штату: кожен штат і територія в США має власну державну бухгалтерську раду, яка відповідає за регулювання бухгалтерської професії в межах своєї юрисдикції. Ці ради контролюють ліцензування та регулювання CPA у своїх штатах. Вони встановлюють вимоги для того, щоб стати CPA, включаючи вимоги до освіти, досвіду та іспитів.

Уніфікований іспит CPA: Уніфікований іспит CPA розроблено та проводиться Американським інститутом сертифікованих бухгалтерів (AICPA).

Цей іспит є стандартизованим тестом, який оцінює знання та навички, необхідні для вступу в професію бухгалтера. Він охоплює чотири основні сфери: аудит і атестація (AUD), бізнес-середовище та концепції (BEC), фінансовий облік і звітність (FAR) і регулювання (REG) [69].

Специфічні вимоги штату. Незважаючи на те, що єдиний іспит CPA є узгодженим у всіх юрисдикціях, вимоги до ліцензування можуть відрізнятися від штату до штату. Бухгалтерські ради штатів встановлюють власні спеціальні вимоги до освіти, досвіду та етики, яким повинні відповідати кандидати, щоб отримати ліцензію CPA у своєму штаті.

Неперервна професійна освіта (CPE): CPA зобов'язані брати участь у безперервній освіті, щоб зберегти свої ліцензії. Державні бухгалтерські ради встановлюють конкретні вимоги до CPE, які зазвичай включають певну кількість годин навчання з бухгалтерського обліку та суміжних предметів протягом певного періоду.

Етика та професійна поведінка: CPA дотримуються високих етичних стандартів і повинні дотримуватися кодексу професійної поведінки. AICPA та державні товариства CPA надають рекомендації щодо етичних стандартів і професійної відповідальності для CPA.

Інші сертифікати: на додаток до позначення CPA, існують інші сертифікати, доступні в спеціалізованих сферах бухгалтерського обліку та фінансів, наприклад сертифікований бухгалтер з управління (CMA), сертифікований внутрішній аудитор (CIA) і сертифікований спеціаліст з фінансового планування (CFP). Ці сертифікації можуть мати власні вимоги та керівні органи.

Загалом законодавча база для сертифікації бухгалтерів у США розроблена таким чином, щоб гарантувати, що CPA відповідатимуть високим стандартам освіти, досвіду та етичної поведінки для захисту громадських інтересів і збереження довіри до професії бухгалтера.

У США і Канаді національні організації бухгалтерів (National Association of State Boards of Accountancy (NASBA) в США Chartered Professional

Accountants of Canada в Канаді) мають повну відповідальність за регулювання бухгалтерської професії.

Обов'язковість сертифікації бухгалтерів у європейських країнах регулюється на національному рівні, хоча є певні узгодження на рівні Європейського Союзу. Кожна країна ЄС має свої власні правила і вимоги щодо сертифікації бухгалтерів. Зазвичай це регулюється через професійні організації або державні установи. Наприклад:

- Велика Британія: Асоціація присяжних сертифікованих бухгалтерів (ACCA), Інститут присяжних бухгалтерів Англії та Уельсу (ICAEW).
- Німеччина: Німецька палата аудиторів (Wirtschaftsprüferkammer).
- Франція: Національна рада бухгалтерів (Conseil Supérieur de l'Ordre des Experts-Comptables).

Європейський Союз намагається гармонізувати деякі аспекти професійної кваліфікації бухгалтерів через директиви та регламенти, зокрема:

- Директива Європейського Парламенту і Ради 2005/36/ЄС від 07.09.2005 про визнання професійних кваліфікацій: визначає правила визнання професійних кваліфікацій між країнами ЄС.

- Аудиторська директива (Directive 2014/56/EU of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 amending Directive 2006/43/EC on statutory audit of annual accounts and consolidated accounts [55]) та відповідний Регуляторний акт щодо специфічних вимог до обов'язкового аудиту суб'єктів публічного інтересу (Regulation (EU) № 537/2014 of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on specific requirements regarding statutory audit of public-interest entities and repealing Commission Decision 2005/909/EC [73]): встановлюють стандарти щодо аудиту та сертифікації аудиторів.

Багато професійних організацій мають свої власні вимоги до сертифікації, які можуть включати:

- Освітні вимоги.
- Професійні іспити.
- Практичний досвід.

- Безперервне професійне навчання.

Завдяки директиві про професійні кваліфікації, професійні кваліфікації, отримані в одній країні ЄС, можуть бути визнані в іншій. Це спрощує пересування професіоналів між країнами та сприяє єдиному ринку.

Таким чином, обов'язковість сертифікації бухгалтерів у європейських країнах регулюється через комбінацію національного законодавства, європейських директив та професійних стандартів. Це забезпечує високий рівень професіоналізму та сприяє взаємному визнанню кваліфікацій між країнами ЄС.

В Україні наявність сертифіката бухгалтера не є обов'язковою вимогою для здійснення професійної діяльності бухгалтера. Законодавство України не встановлює чіткої вимоги щодо обов'язкової сертифікації для всіх бухгалтерів. Однак, є певні вимоги до кваліфікації осіб, які займаються бухгалтерським обліком, особливо на керівних посадах.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [23] передбачає, що головний бухгалтер або особа, відповідальна за ведення бухгалтерського обліку, повинна мати відповідну освіту та професійну підготовку. Це означає, що вони повинні володіти необхідними знаннями та навичками для виконання своїх обов'язків, але наявність сертифіката конкретної організації не є обов'язковою умовою.

На практиці, багато роботодавців надають перевагу кандидатам, які мають сертифікацію від визнаних професійних організацій, таких як АССА, СІМА, чи українські організації, як-от Федерація професійних бухгалтерів та аудиторів України (ФПБАУ) [30]. Наявність сертифіката свідчить про високий рівень професійної компетентності та підвищує шанси на отримання роботи або просування по кар'єрній драбині.

Для компаній, які звітують за міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ), наявність сертифікованих фахівців може бути важливим аспектом для забезпечення відповідності міжнародним вимогам. Однак, знову ж таки, це не є обов'язковою вимогою на рівні законодавства.

Отже, наявність сертифіката бухгалтера в Україні не є обов'язковою умовою для здійснення професійної діяльності, але є важливим фактором, що сприяє кар'єрному зростанню та підвищенню професійного рівня.

Головним нормативним документом, що регулює аудиторську діяльність в Україні та встановлює відносини, що виникають під час її здійснення, є Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [22]. Цей закон визначає правові та організаційні засади аудиторської діяльності, встановлює вимоги до проведення аудиту фінансової звітності, а також встановлює відповідальність за порушення законодавства у сфері аудиту. Він також містить положення про ліцензування аудиторської діяльності, вимоги до кваліфікації аудиторів та аудиторських фірм, а також процедури атестації аудиторів. Закон також регламентує взаємовідносини між аудиторами, аудиторськими фірмами та їх клієнтами, включаючи правила конфіденційності та етики. Крім того, він встановлює механізми контролю за дотриманням вимог законодавства у сфері аудиту та відповідальність за його порушення. Даний Закон був розроблений з метою гармонізації законодавства України з вимогами Європейського Союзу щодо ринку аудиторських послуг.

Аудитори в Україні повинні дотримуватися Міжнародних стандартів аудиту (МСА) при проведенні своєї діяльності. Ці стандарти встановлюють міжнародно визнані принципи та вимоги щодо проведення аудиту фінансової звітності, забезпечуючи високий ступінь професійної відповідальності та якості аудиторських послуг.

Висновки до розділу 1

Сертифікація бухгалтерів є ключовим елементом забезпечення високої якості облікової інформації та підвищення професіоналізму у сфері бухгалтерії. Вона підтверджує компетентність фахівців, сприяє їхньому професійному розвитку та адаптації до змін у законодавстві та міжнародних стандартах. Сертифіковані бухгалтери забезпечують відповідність високим стандартам

професійної етики, що підвищує довіру до них з боку клієнтів і роботодавців. Наявність сертифікатів свідчить про відданість фахівців постійному навчанню і розвитку, що є важливим чинником на сучасному конкурентному ринку праці. Таким чином, сертифікація відіграє важливу роль у підвищенні статусу професії бухгалтера в суспільстві та забезпеченні ефективного управління підприємством, встановлюючи стандарти знань і навичок, гарантуючи дотримання професійних і етичних норм, сприяючи постійному розвитку фахівців та підвищуючи довіру та стабільність у фінансовій сфері економіки.

Незважаючи на значні обсяги навчальних матеріалів, вимоги до професійного досвіду та високу вартість, сертифікація забезпечує кращі кар'єрні перспективи, вищу фінансову винагороду та задоволеність роботою. Для подальшого розвитку програм сертифікації необхідно розробити ефективні та доступні шляхи, які б підтримували професійне зростання студентів та фахівців у галузі бухгалтерського обліку.

Історії бухгалтерської та аудиторської професій розпочалися ще у середньовіччі, коли зростає складність торгових угод і виникла потреба у стандартах. Перші професійні організації з'явилися в Шотландії у 19 столітті, як ICAS, і пізніше в Англії та Уельсі з створенням ICAEW, встановивши суворі стандарти компетентності та етики. У Великій Британії розвивалася інфраструктура професійних організацій, аж до створення ССАВ в 1974 році, сприяючи стандартизації і співпраці. В Італії та Франції розвиток професій був схожим, з'явилися регіональні об'єднання та організації, що надавали сертифікацію та підтримку.

У США розвиток професійного бухгалтерства почався у XVIII столітті, коли з'явилися перші організації, такі як Американська асоціація громадських бухгалтерів. Законодавство штатів почало регулювати професію, встановлюючи вимоги до освіти та ліцензування. Інститут сертифікованих публічних бухгалтерів та Інститут управлінського обліку стали ключовими професійними організаціями.

Протягом XX і XXI століть міжнародні торговельні відносини і вплив транснаціональних корпорацій сприяли створенню міжнародних та регіональних професійних організацій, як IFAC, IAA та RAFA, які встановили стандарти та сертифікаційні вимоги для підвищення якості бухгалтерської практики та довіри до професії у всьому світі.

Законодавча база для сертифікації бухгалтерів у США відображає важливість стандартів, які гарантують якість обліково-фінансової звітності та збереження довіри до професії бухгалтера. Ця база ґрунтується на принципах, які включають місцеве регулювання через бухгалтерські ради штатів, стандартизований іспит CPA, індивідуалізовані вимоги штатів до ліцензування, обов'язкову неперервну професійну освіту та високі етичні стандарти. Ця система сприяє встановленню високих стандартів компетентності та етичної поведінки серед CPA, забезпечуючи таким чином довіру громадськості до фінансової звітності та діяльності бухгалтерської професії.

Обов'язковість сертифікації бухгалтерів у країнах Європейського Союзу регулюється національним законодавством та європейськими директивами. Кожна країна має свої правила та органи, які відповідають за процес сертифікації бухгалтерів. Завдяки європейським директивам професійні кваліфікації можуть бути визнані в інших країнах ЄС, сприяючи єдиному ринку та забезпечуючи високий рівень професіоналізму в бухгалтерській сфері.

Україна не встановлює обов'язкову сертифікацію для бухгалтерів на рівні законодавства, але вимагає наявності відповідної освіти та професійної підготовки для осіб, які ведуть бухгалтерський облік, особливо на керівних посадах. Багато роботодавців в Україні віддають перевагу кандидатам з сертифікатами від визнаних професійних організацій, що підвищує їхні шанси на зайняття роботи та кар'єрний ріст. Для аудиторської діяльності, звичайно, є обов'язковість отримання сертифіката відповідно до встановлених законом норм і вимог.

РОЗДІЛ 2 МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА СЕРТИФІКАЦІЇ БУХГАЛТЕРІВ

2.1. Міжнародні організації, що займаються сертифікацією бухгалтерів

Після вивчення історії сертифікації бухгалтерів в попередньому розділі, тепер ми звернемося до розгляду конкретних міжнародних організацій, які займаються професійною сертифікацією бухгалтерів. Ці організації відіграють значущу роль у створенні стандартів та визначенні критеріїв для сертифікації, а також в управлінні ініціативами з професійного розвитку бухгалтерів по всьому світу.

Міжнародні організації встановлюють вимоги до кваліфікації, організовують іспити та видають сертифікати, які підтверджують професійну компетентність осіб у галузі бухгалтерського обліку.

Однією з найвідоміших міжнародних організацій у цій галузі є Міжнародна федерація бухгалтерів (International Federation of Accountants, МФБ). МФБ – це глобальна організація для бухгалтерської професії, присвячена служінню інтересам громадськості шляхом посилення професії та внеску у розвиток сильних міжнародних економік. Членами та асоційованими членами МФБ зараз є 175 організацій з більш ніж 130 країн та юрисдикцій, які представляють майже 3 мільйони бухгалтерів в публічній практиці, освіті, державних послугах, промисловості та торгівлі. МФБ є неприбутковим об'єднанням, зареєстрованим у місті Женева відповідно до Цивільного кодексу Швейцарії. Штаб-квартира МФБ знаходиться у місті Нью-Йорк, США. Членами та асоційованими членами МФБ є професійні бухгалтерські організації, визнані за законом або загальним консенсусом у своїх країнах як основні національні організації, які відповідають критеріям прийому в члени (асоційовані члени) та виконують зобов'язання, визначені у Конституції та Статуті [24].

Завдання МФБ – сприяти розвитку й удосконаленню бухгалтерської професії за допомогою гармонізованих стандартів із тим, щоб бухгалтери-

професіонали могли надавати послуги незмінно високої якості в інтересах суспільства. Федерація здійснює своє завдання шляхом:

- розробки міжнародних стандартів аудиту та послуг з надання впевненості, етики, освіти та бухгалтерського обліку для державного сектору;
- надання підтримки організаціям-членам федерації у їхніх зусиллях щодо обслуговування дедалі розмаїтішого контингенту бухгалтерів, у тому числі й тих членів федерації, які працюють у бізнесі та промисловості, а також тих, які зайняті на малих та середніх підприємствах і мають власну практику;
- розробки міжнародних програм огляду забезпечення якості послуг для фірм, які здійснюють аудит транснаціональних суб'єктів господарювання;
- забезпечення дотримання організаціями-членами федерації вимог членства, у тому числі й заохочення бухгалтерів до дотримання стандартів високої якості роботи;
- роботи з регулювальними органами, органами, які встановлюють стандарти, а також із фінансовими інституціями з метою визначення способів того, як поширена в усіх країнах професія може максимально сприяти створенню стабільних фінансових відносин у всесвітньому масштабі [24].

МФБ не займається безпосередньо сертифікацією бухгалтерів чи аудиторів. Однак вони сприяють розвитку професії шляхом встановлення міжнародних стандартів освіти та професійних кваліфікацій для фахівців.

МФБ розробляє та підтримує Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) та Міжнародні стандарти аудиту (МСА), які використовуються у більшості країн світу. Вони також встановлюють етичні стандарти для професії бухгалтерів та аудиторів [66].

Сертифікація спеціалістів може здійснюватися різними організаціями, такими як асоціації професійних бухгалтерів або спеціалізовані аудиторські асоціації. Найвідоміші організації, які є членами МФБ або мають статус афілійованих членів, включають: AICPA, CIMA, ACCA, ICAEW, IIA, IMA, ICAS та інші. Вони співпрацюють з МФБ у розвитку стандартів обліку та аудиту, а також у підвищенні професійних стандартів у всьому світі.

Ще однією важливою міжнародною організацією є Асоціація присяжних сертифікованих бухгалтерів (АССА) – світовий лідер у сфері професійного розвитку бухгалтерського обліку, фінансів та управління зі штаб-квартирою в Лондоні, Великобританія. Заснована понад століття тому, АССА стала символом високої якості освіти та продовжує відігравати важливу роль у розвитку бухгалтерської професії та підтримці своїх членів. За ці роки АССА значно розширилася та встановила сильну глобальну присутність, нараховуючи понад 210 тисяч членів та більш ніж 500 тисяч студентів у 179 країнах [44].

АССА є однією з провідних міжнародних професійних асоціацій, що займаються сертифікацією бухгалтерів та фінансових фахівців. Перевагою участі в програмі АССА є її всесвітня акредитація та визнання. Завдяки цьому, випускники АССА мають можливість працювати в будь-якій країні світу, розвиваючи свою кар'єру на міжнародному рівні.

Організація надає своїм членам широкий спектр можливостей для професійного зростання, включаючи доступ до найсучасніших навчальних матеріалів, онлайн-курсів та ресурсів для самостійного навчання. Крім того, АССА пропонує програми стажування та практичного навчання, що допомагають учасникам здобути необхідний досвід роботи і розвинути професійні навички як на міжнародному, так і на національному рівнях [36].

Одним із головних принципів АССА є підтримка високих стандартів етики та професійної поведінки в обліку і фінансах. Члени АССА зобов'язані дотримуватися строгих правил та норм, що сприяє підвищенню довіри громадськості до професії.

АССА встановила партнерські відносини з іншими бухгалтерськими органами, університетами та професійними організаціями для розширення свого охоплення та впливу. Наразі асоціація має 17 спільних партнерських іспитів з національними бухгалтерськими органами по всьому світу, що дозволяє їхнім слухачам отримати кваліфікацію за допомогою структури кваліфікації АССА [80].

Асоціація присяжних сертифікованих бухгалтерів пропонує кваліфікацію присяжного сертифікованого бухгалтера. Термін «присяжний сертифікований бухгалтер» («Chartered Certified Accountant») є захищеним законом. Особи, які називають себе присяжними сертифікованими бухгалтерами, повинні бути членами АССА, і якщо вони виконують публічну практику, повинні відповідати додатковим нормам, таким як володіння сертифікатом практики, страхування відповідальності та проходження перевірок.

Дипломовані сертифіковані бухгалтери працюють у всіх сферах бізнесу та фінансів. Одні займаються громадською практикою, інші працюють у приватному секторі, а деякі працюють у державних установах.

Небагато установ мають такий великий вплив і престиж в історії бухгалтерського обліку, як Інститут присяжних бухгалтерів Англії та Уельсу (ICAEW). Заснована як новаторська сила у сфері бухгалтерського обліку, ICAEW відіграла важливу роль у формуванні глобальних стандартів, професійної етики та освітніх шляхів у цій галузі [61].

Організація забезпечує найвищий стандарт професійної практики і збирає разом експертів із різних секторів індустрії для обміну знаннями, вдосконалення навичок і розвитку професійної мережі. ICAEW також має суттєве значення у формуванні законодавства та стандартів у сфері бухгалтерського обліку і аудиту, що сприяє підтримці довіри громадськості до фінансової звітності підприємств.

Члени Інституту – це висококваліфіковані фахівці, які не лише володіють технічними знаннями, а й дотримуються строгих етичних принципів, що підтримують інтегритет і довіру у фінансовому світі.

Сьогодні ICAEW є однією з найбільших професійних організацій бухгалтерів у Великій Британії, яка має право пропонувати публічно свої послуги у сфері бухгалтерського обліку та аудиту. Вона представляє близько 170 тис. членів і понад 38 тис. студентів по всьому світу. Майже 95% членів ICAEW знаходяться в 10 країнах: Великій Британії, Австралії, Канаді, Китаї, Кіпрі, Малайзії, Сінгапурі, Пакистані, ОАЕ та США [79].

Інститут має зареєстровані права на аббревіатури ACA (Associate Chartered Accountant) та FCA (Fellow Chartered Accountant). Ці професійні звання присвоюються особам, які пройшли навчання в ICAEW, склали кваліфікаційний іспит, підписали професійний кодекс етики, є членами ICAEW протягом 5 років (для ACA) та 10 років (для FCA) та виконують вимоги щодо підтримання високого рівня кваліфікації шляхом безперервного навчання та освіти. Іншими словами, ці категорії членства призначені для тих, хто досяг вищого рівня професійного досвіду.

На сьогодні ICAEW – один із лише 3 професійних інститутів у Великобританії, який присвоює своїм членам титул «присяжний бухгалтер (chartered accountant)» після складання суворих іспитів та виконання інших суттєвих умов [21].

ICAEW надає різноманітні послуги, включаючи кваліфікацію для аудиторів та бухгалтерів, розвиток професійних навичок, створення стандартів та регулювання професійної діяльності. Члени ICAEW мають високий статус у світі бізнесу та фінансів, їхня кваліфікація широко визнана та поважна.

Таким чином, ICAEW, хоча базується в Англії та Уельсі, має міжнародну спрямованість і грає важливу роль у формуванні та підтримці високих стандартів професійної практики у галузі бухгалтерського обліку та аудиту по всьому світу.

Цікавим фактом є те, що багато батьків-засновників усіх аудиторських фірм «великої четвірки» були президентами ICAEW - такі як Артур Купер (PWC), Фредерік Уїнні (E&Y), Вільям Велч Делойт (Делойт) та сер Вільям Піт (KPMG) [21].

Американський інститут сертифікованих публічних бухгалтерів (AICPA) – це професійна організація, що займається розвитком і підтримкою стандартів у бухгалтерській професії в США. Основна мета AICPA полягає в підтримці високих стандартів професійної поведінки, освіти та сертифікації для бухгалтерів, а також у підвищенні рівня довіри до фінансової звітності [38].

Нині AICPA має більше 394 тисяч членів у 128 країнах – представників бізнесу, промисловості, суспільної практики, уряду, освіти, студентських філій і

міжнародних партнерів. Встановлює етичні стандарти для професії та стандарти аудиту США щодо перевірки приватних компаній, некомерційних організацій, федеральних, державних та місцевих органів влади. Відрізняється жорсткими освітніми вимогами, високими професійними стандартами, суворим кодексом професійної етики.

Одним з найбільш визнаних сертифікатів, які видає AICPA, є CPA (Certified Public Accountant) – сертифікат публічного бухгалтера. Він свідчить про те, що особа має відповідну освіту, професійний досвід і здібності для виконання широкого спектру бухгалтерських завдань у різних сферах, включаючи аудит, оподаткування, фінансовий аналіз та консультування [69].

AICPA співпрацює з державними організаціями CPA та надає пріоритет тим сферам, де громадськість найбільше покладається на навички CPA.

Хоча Американський інститут CPA і базується в Сполучених Штатах Америки, він має міжнародну присутність і грає важливу роль у світовій професійній спільноті бухгалтерів та аудиторів. Наприклад, AICPA співпрацює з Міжнародною федерацією бухгалтерів (IFAC) та іншими інтернаціональними організаціями для розробки міжнародних стандартів у бухгалтерському обліку та аудиті.

Асоціація міжнародних сертифікованих професійних бухгалтерів – це організація, яка займається трансформацією глобальної бухгалтерської та фінансової професії через свою діяльність від імені членів та студентів AICPA та CIMA. Асоціація є об'єднаною силою AICPA та CIMA та представляє єдиний голос професії. Членство в AICPA або CIMA надає доступ до глобальної мережі асоціації, що налічує 689 000 членів, студентів і професійних спеціалістів по всьому світу.

Асоціація має 32 офіси в усьому світі, щоб надавати інформацію з передових ділових кіл, підтримувати членів і студентів, а також відстоювати інтереси професії. Вона також пропонує 55 сертифікатів і дипломів у таких спеціалізованих сферах, як оцінка бізнесу та міжнародні стандарти фінансової звітності. Крім того, вона присуджує позначення CGMA (Chartered Global

Management Accountant), яке демонструє набір навичок, необхідних для вирішення проблем глобального ринку та досягнення стабільного успіху для організацій у всьому світі [56]. CGMA є найпоширенішою категорією управлінського обліку в світі, яка нараховує понад 150 000 осіб; за освітою це еквівалентно ступеню магістра.

Привілейований інститут управлінських бухгалтерів (CIMA) є однією з професійних асоціацій бухгалтерів Великобританії та Ірландії. Його особлива увага приділяється розвитку професії управлінського обліку. CIMA є найбільшою та найстарішою організацією управлінського обліку в світі, яка налічує понад 280 000 членів і студентів у 180 країнах. CIMA має понад 4500 партнерів з навчання та найму персоналу по всьому світу.

Ціллю CIMA є розвиток та підтримка глобальної мережі професіоналів у сфері управлінського обліку, які допомагають підприємствам у прийнятті стратегічних рішень, забезпечуючи надійний фінансовий аналіз та планування. Члени CIMA отримують доступ до високоякісної освіти, сертифікаційних програм, ресурсів для професійного розвитку та можливостей для мережевого спілкування з колегами та експертами галузі.

Основні цінності CIMA включають професійну етику, інноваційність, сталість та відкритість. Організація активно працює над постійним удосконаленням своїх стандартів та надає підтримку своїм членам у розвитку їхніх професійних навичок та кар'єри. В контексті сучасної глобальної економіки та швидко змінюючого бізнес-середовища, CIMA зберігає свою репутацію як надійний партнер для бізнесу та професіоналів у сфері управлінського обліку.

CIMA визнана як професійна бухгалтерська організація для різних статутних цілей Великобританією та різними закордонними урядами. Інститут регулює діяльність своїх членів кодексом практики, дисциплінарним комітетом і схемою підвищення кваліфікації. Його керівним органом є рада, до складу якої входять члени, обрані від регіональних осередків. Кожна філія має комітет і відповідає за більшу частину діяльності «низового рівня». Така діяльність, як підвищення кваліфікації, здійснюється головним офісом у Лондоні [38].

СІМА має два ступені повного членства:

1. Молодший член (Associate Member): Цей статус надається тим, хто успішно завершив кваліфікаційні іспити СІМА та має певний досвід роботи у сфері управлінського обліку. Позначається літерами АСМА.

2. Старший член (Fellow Member): Цей статус надається тим, хто не лише має кваліфікаційні іспити СІМА та значний досвід роботи, але також вніс вагомий внесок у розвиток професії та спільноти СІМА. Позначається літерами FСМА.

Ці два ступені членства підтверджують професійний статус та компетентність своїх членів у сфері управлінського обліку та фінансів. Асоційованому чи науковому співробітнику СІМА дозволяється використовувати після свого імені суфікс АСМА або FСМА разом із СGМА.

Для того, щоб бути прийнятим в якості асоційованого, кандидат повинен:

- мати щонайменше три роки кваліфікаційної практики та відповідні свідоцтва свідків і підписи.
- скласти (або отримати дозвіл на звільнення від складання) 16 кваліфікаційних іспитів Асоціації.

Кваліфікація СІМА має незмінний авторитет у середовищі європейських фахівців у галузі стратегічного та фінансового управління, а звання АСМА є запорукою того, що його власник стане успішним кандидатом на керівні посади в компаніях як в Україні, так й та закордоном.

Хоча бухгалтери з управлінського обліку можуть практикувати загальний бухгалтерський облік, вони мають дуже специфічні навички, поєднуючи бухгалтерський облік, фінанси та менеджмент. Інтерпретуючи фінансові дані та використовуючи знання про бізнес, вони допомагають підприємствам приймати рішення, які призведуть до покращення. Управлінський бухгалтер СІМА навчений розуміти, як працюють організації, знаходити нові способи зробити компанії більш успішними та використовувати глибокий аналіз – як фінансовий, так і нефінансовий – для прийняття важливих стратегічних рішень, що впливають на майбутнє компанії [68]. Будь-хто може вивчити кваліфікацію

CIMA, незалежно від того, новачок він у фінансах і бізнесі чи досвідчений професіонал.

Утворення потужного альянсу AICPA & CIMA у 2017 році не призвело до припинення існування окремих організацій, таких як CIMA і AICPA. Натомість вони існують паралельно та діють як партнери в рамках об'єднання, спільно пропагуючи стандарти професійної бухгалтерської практики та надаючи послуги своїм членам. Таким чином, члени CIMA та AICPA можуть користуватися перевагами обох організацій та отримувати доступ до різноманітних ресурсів, навчальних програм і сертифікаційних можливостей, які надають об'єднані у згаданому партнерстві.

Інститут управлінських бухгалтерів (Institute of Management Accountants – IMA) є однією з провідних асоціацій фінансових професіоналів. Він пропонує престижне позначення сертифікованого управлінського бухгалтера (CMA). Місія IMA полягає в тому, щоб сприяти освіті та розвитку в галузі управлінського обліку та фінансів, відстоювати найвищу етику та найкращу бізнес-практику, а також створювати форум для досліджень. Маючи понад 140 000 членів у 150 країнах, IMA є однією з найбільших і найавторитетніших асоціацій, яка зосереджена на розвитку професії управлінського обліку [63].

Інститут управлінських бухгалтерів – це глобальна членська асоціація бухгалтерів і фінансових спеціалістів, які працюють у некомерційних, приватних і державних компаніях, а також в наукових установах. У 2019 році Інститут відзначив своє 100-річчя.

Бачення організації полягає в тому, щоб бути провідним ресурсом для сертифікації, підтримки, зрілості та зв'язку найкращих світових фінансових спеціалістів і бухгалтерів.

Основні цінності асоціації включають чесність і довіру, пристрасть, повагу, інновації та постійне вдосконалення. Він досягає цих основних цінностей, надаючи доступ до кар'єрних можливостей, будуючи мережу професіоналів галузі та розвиваючи партнерські зв'язки. Він пропонує освітні програми для розширення можливостей лідерства та розширення професійних

знань. ІМА є форумом для членів, пропагуючи передові дослідження та найкращі галузеві практики, а також пропонуючи інформаційні бюлетені та журнали [63].

Окрім вже згаданих організацій, існують інші міжнародні організації, що займаються сертифікацією бухгалтерів. Кожна з них має свої власні програми сертифікації, які визнаються на міжнародному рівні та є показником високого професійного рівня в обраній галузі.

Роль міжнародних організацій сертифікації бухгалтерів полягає в створенні стандартів професійної компетентності та етики, які сприяють розвитку фінансової сфери та забезпечують довіру громадськості до фахівців у цій області. Вони також надають можливість бухгалтерам підтримувати та покращувати свої навички шляхом проходження навчальних курсів та отримання сертифікатів, що дозволяє їм бути в курсі останніх тенденцій та вимог галузі.

Крім того, міжнародні організації сертифікації бухгалтерів здійснюють моніторинг та аналіз змін у законодавстві та регулюванні фінансової діяльності, що дозволяє їм адаптувати свої програми сертифікації до нових вимог та стандартів. Це сприяє підвищенню якості фінансового звітності та забезпеченню дотримання професійних стандартів у глобальному масштабі.

2.2. Огляд міжнародних програм професійної сертифікації бухгалтерів

У світі, де швидкі зміни в законодавстві, технологіях та бізнес-практиках стають нормою, бухгалтери повинні постійно оновлювати свої знання та навички, щоб залишатися конкурентоспроможними на ринку праці. Саме тому важливо розглянути конкретні програми сертифікації, які дозволяють бухгалтерам розвиватися та досягати нових висот у своїй професійній кар'єрі.

Перейдемо до огляду деяких найбільш впливових та визнаних міжнародних програм сертифікації бухгалтерів, щоб краще зрозуміти їхні особливості, вимоги та переваги для професійного зростання.

ICAEW пропонує широкий спектр курсів для своїх членів та всіх зацікавлених фахівців.

Найважливішим є цикл курсів, необхідний (разом з іншими встановленими критеріями) для досягнення кваліфікації АСА (associate chartered accountant) - отримання титулу присяжного бухгалтера. Це означає, що особа може стати присяжним бухгалтером ICAEW.

Отримання кваліфікації АСА, як правило, займає три роки, хоча може тривати до п'яти років (як правило, це - максимальна тривалість контракту на навчання). Досягнення кваліфікації АСА складається з чотирьох частин:

- складання 14 іспитів з обов'язкових курсів (бухгалтерський облік; надання впевненості; бізнес, технології та фінанси; право; управлінська інформація; принципи оподаткування; фінансовий облік та звітність; стратегія та технології бізнесу; бізнес-планування; аудит та надання впевненості; податкове законодавство; фінансовий менеджмент; корпоративна звітність; стратегічне управління бізнесом; комплексний кейс);
- практичний досвід роботи (3-5 років, або 450 днів);
- професійний розвиток;
- тренінг з етики та професійного скептицизму [7].

Кваліфікація АСА (разом із сертифікатом, що дозволяє практикувати) необхідна для здобуття аудиторських прав у Великобританії – тобто отримання можливості підписувати обов'язковий аудиторський звіт.

Академія професійного розвитку ICAEW пропонує високоякісні рішення для підвищення професійного рівня та набуття лідерства для всіх етапів кар'єри фахівця в широкому спектрі секторів. Серед них:

- Сертифікат ICAEW у галузі фінансів, бухгалтерського обліку та бізнесу (ICAEW Certificate in Finance, Accounting and Business - CFAB) - це міжнародно визнаний сертифікат, який надає необхідні знання в галузі бізнесу, фінансів та бухгалтерського обліку

- Професіонал ICAEW з бізнесу та фінансів (Business and Finance Professional - BFP) - це також міжнародно визнаний професійний сертифікат. Маючи статус BFP, професіонали демонструють, що вони відповідають

стандартам ICAEW, що стосуються технічних знань, ділових навичок та етики щодо роботи підприємств у бізнесі;

- Сертифікат ICAEW з неплатоспроможності - це гнучка програма навчання для фахівців з неплатоспроможності;

- Кваліфікація ICAEW з корпоративних фінансів - визнана у всьому світі кваліфікація, що забезпечує високий рівень знань на міжнародних фінансових ринках. Вона розроблена з акцентом на комерційні, практичні та технічні навички, яких вимагають великі корпоративні та фінансові клієнти та інвестори;

- Диплом з обліку в благодійних установах демонструє, що особа має необхідні навички та знання, щоб працювати в організаціях благодійної сфери;

- Он-лайн програма ICAEW з навчання Міжнародним стандартам аудиту призначена для кращого розуміння Міжнародних стандартів аудиту та процесу аудиту;

- Програма ICAEW з вивчення Міжнародних стандартів фінансової звітності та підготовки до оцінювання знань надає вичерпний огляд усіх діючих міжнародних стандартів фінансової звітності у приватному секторі.

Ми особисто пройшли це навчання, успішно склали всі необхідні іспити та отримали відповідний сертифікат (додаток 1). Цей досвід дозволив нам глибше зрозуміти та засвоїти принципи і вимоги Міжнародних стандартів фінансової звітності, що значно підвищило рівень нашої професійної компетенції та надало нам змогу ефективно застосовувати отримані знання на практиці.

ICAEW є центром технічної досконалості та пропонує ексклюзивний контент, події та вебінари, щоб допомогти аудиторам у постійному професійному розвитку. Курси безперервного професійного розвитку для аудиторів (CPD) охоплюють цілий спектр напрямів: аудит та надання впевненості, бізнес та управління, корпоративні фінанси, фінансова звітність, фінансові послуги, інформаційні технології, оподаткування. ICAEW пропонує понад 90 курсів CPD та проводить їх протягом року[7].

Іншою важливою програмою є ACCA (Association of Chartered Certified Accountants), яка є міжнародно визнаною та дозволяє бухгалтерам отримати

сертифікат, що підтверджує їхню кваліфікацію в обліковій сфері. АССА включає широкий спектр знань, включаючи фінансовий облік, фінансовий менеджмент, аудит та оподаткування, що робить цю програму привабливою для бухгалтерів, які прагнуть розвивати свої навички та кар'єру у міжнародному масштабі

Присяжний сертифікований бухгалтер (Chartered Certified Accountant) є основною кваліфікацією професійної організації АССА. Студенти просуваються за трьома елементами кваліфікації АССА на шляху до членства в АССА, а саме:

- Іспити АССА
- модуль «Етика та професійні навички» та
- вимога до практичного досвіду

Виконання всіх цих пунктів дає змогу кандидату стати присяжним сертифікованим бухгалтером. Професійні іспити АССА пропонуються по всьому світу чотири рази на рік у березні, червні, вересні та грудні як паперовому так і в комп'ютерному форматі. Ступінь бакалавра наук (з відзнакою) у галузі прикладного бухгалтерського обліку (після завершення рівня іспитів «Основи», модуля «Етика та професійні навички» та подання проекту «Дослідження та аналіз») пропонується спільно з Університетом Оксфорд Брукс.

Іспити АССА [59].

Прикладні знання. Іспити з прикладних знань надають студентам широке знайомство зі світом фінансів і розвинути основне розуміння та методи бухгалтерського обліку. Ці іспити:

- Бізнес і технології (BT)
- Фінансовий облік (FA)
- Управлінський облік (MA)

Прикладні навички. Іспити з прикладних навичок базуються на наявних знаннях і розумінні та розвивають сильні, широкі та практичні фінансові навички, необхідні майбутньому стратегічному професійному бухгалтеру в будь-якому секторі чи галузі. Ці іспити:

- Корпоративне та господарське право (LW)
- Оподаткування (TX)

- Фінансова звітність (FR)
- Управління продуктивністю (PM)
- Фінансовий менеджмент (FM)
- Аудит та забезпечення (AA)

Стратегічний професіонал. Іспити готують студентів до майбутніх керівних посад. Вони розробляють стратегічне бачення, використовуючи унікальні технічні, етичні та професійні навички. Студенти повинні скласти обидва іспити Essentials і будь-які два з Options. Ці іспити:

Essentials:

- Стратегічна бізнес-звітність (SBR)
- Стратегічний бізнес-лідер (SBL)

Options:

- Advanced Financial Management (AFM)
- Advanced Audit and Assurance (AAA)
- Розширене оподаткування (ATX)
- Розширене управління продуктивністю (APM)

Модуль «Етика та професійні навички». Студенти повинні пройти даний модуль, який розвиває в студентів повний спектр навичок, які, за словами роботодавців, їм потрібні. Ознайомлюючи студентів із повним спектром передових етичних і професійних навичок і знайомлячи їх із реалістичними бізнес-ситуаціями, студенти прагнуть виділитися серед рекрутерів і зарекомендувати себе як надійні працівники.

Вимога до практичного досвіду (PER). Бути впевненим, надихаючим професіоналом, якому довіряють, приходить з досвідом, тому, щоб стати членом АССА, необхідно мати мінімум 36 місяців відповідного досвіду роботи та досягти 9 цілей ефективності. Час на відповідній посаді та цілі ефективності мають бути підписані керівником практичного досвіду. Вимога щодо практичного досвіду дозволяє застосовувати знання, отримані під час навчання, на практиці в реальному робочому середовищі.

Всі ці етапи складного процесу допомагають забезпечити високий стандарт кваліфікації, який надає сертифікат АССА, і дозволяють бухгалтерам розвивати свою кар'єру в галузі обліку та фінансів.

АССА пропонує ряд програм сертифікації, які спрямовані на розвиток професійних навичок у галузі обліку, фінансів та аудиту. Основні програми включають:

1. ACCA Qualification: Це найвищий рівень сертифікації, який АССА пропонує. Ця програма призначена для фахівців, які прагнуть отримати повноцінну кваліфікацію у галузі обліку та фінансів. Кандидати повинні пройти серію іспитів, які покривають різні аспекти обліку, аудиту, фінансового управління та стратегічного управління.
2. ACCA Diploma in Accounting and Business: Ця програма призначена для тих, хто шукає основи знань у галузі обліку та бажає розвинути свою кар'єру в цьому напрямку. Вона включає три іспити, які охоплюють фінансовий та менеджментний облік, а також фінансову звітність.
3. ACCA Certified Accounting Technician (CAT): Ця програма призначена для тих, хто прагне отримати сертифікацію на рівні помічника бухгалтера. CAT включає ряд іспитів, які покривають базові аспекти фінансового та менеджментного обліку.
4. ACCA Foundation Level: Ця програма розроблена для студентів та осіб без попереднього досвіду в галузі обліку. Вона включає основні курси з обліку та фінансів, які допоможуть розвинути основні навички та знання.

Ці програми дозволяють кандидатам отримати високоякісну професійну підготовку та сертифікацію у галузі обліку та фінансів, що дозволяє їм розвивати кар'єру і бути конкурентоспроможними на ринку праці.

Не можна також забувати про СІМА, яка спеціалізується на управлінському обліку. Ця програма дозволяє бухгалтерам отримати навички, необхідні для аналізу фінансової інформації та прийняття стратегічних управлінських рішень у сучасному бізнес-середовищі.

Управлінський бухгалтер зазвичай наймається компанією для оцінки внутрішньої інформації, такої як показники продажів продукції, і аналізу того, як її можна використати для покращення продуктивності в майбутньому. Це на відміну від фінансового бухгалтера або аудитора, який часто є зовнішнім і залучається для того, щоб переконатися, що компанія дотримується фінансових і бухгалтерських правил.

Програма навчання CIMA зосереджена на розвитку практичних навичок управління та фінансів, які є важливими для успішного керівництва в сучасному бізнес-середовищі. Кваліфікація CIMA включає іспити та практичний досвід, що дозволяє випускникам розвивати свою кар'єру в області управління та фінансів як на міжнародному, так і на національному рівнях.

Професіонали, які мають кваліфікацію CIMA, зазвичай працюють на посадах, пов'язаних з бізнес-аналізом, фінансовим аналізом, фінансовою звітністю, корпоративними фінансами, проектним фінансуванням, управлінням ризиками, управлінням казначейством тощо.

У навчальній програмі CIMA перераховано все, що студент повинен знати, щоб скласти іспити CIMA. Навчальна програма CIMA існує на рівні сертифіката (The Certificate in Business accounting) та на професійному рівні (Professional Qualification). Професійний рівень – це просто загальний термін, який охоплює всі рівні CIMA, вищі за рівень сертифіката.

The Certificate in Business accounting від CIMA підходить для тих, хто не має будь-якої освіти з бухгалтерського обліку, оскільки це кваліфікація початкового рівня. Це сама по собі загальновідома кваліфікація, яку високо цінують роботодавці. Існують деякі винятки як, наприклад, диплом магістра з бухгалтерського обліку, що дає можливість перейти безпосередньо до Professional Qualification [58].

Загалом існує 16 іспитів CIMA, які представлені на 4 різних рівнях (рис. 2.1.). Ці іспити бувають двох форм:

- Objective Test – складаються з ряду елементів, що містять короткі питання з декількома варіантами відповідей, питання із введенням чисел та інші

формати, тобто на кожне запитання буде об'єктивно правильна відповідь. Тривалість кожного – 2 години (рівень сертифіката) та 90 хвилин (професійний рівень, 60 запитань). Прохідний бал: 100 зі 150 балів.

- Case Study – складається наприкінці операційного, управлінського та стратегічного рівнів. Вони являють собою рольову бізнес-гру, де претендентам необхідно чітко розуміти свою роль, щоб дати якісну відповідь, використавши при цьому необхідні знання та навички, набуті в процесі вивчення всіх модулів відповідного рівня. Тривалість кожного – 3 години. Прохідний бал: 80 зі 150 балів.

Рівень сертифіката – охоплює основи бухгалтерського обліку та створено, щоб дати чудову основу для подальшого навчання. Іспити на рівні сертифіката: BA1 – Основи економіки бізнесу; BA2 – Основи управлінського обліку; BA3 – Основи фінансового обліку; BA4 – Основи етики, корпоративного управління та господарського права. Усі 4 іспити у форматі Objective Test по 60 запитань, а BA4 – 85 запитань. Склавши їх – в кінці видається сертифікат CIMA з бухгалтерського обліку. Даний сертифікат є окремою кваліфікацією CIMA, тобто не обов'язково продовжувати навчання.

Операційний рівень. Перший з «професійних» рівнів CIMA . Він зосереджується на повсякденній діяльності та прийнятті рішень у бізнесі – з особливим акцентом на технології та роботі в більшій команді. На цьому рівні необхідно скласти іспити: E1 – Управління фінансами в цифровому світі; P1 – Управлінський облік; F1 – Фінансова звітність, а також іспит Operational Case Study (OCS), щоб отримати диплом CIMA з управлінського обліку (CIMA Dip MA). Іспит OCS відрізняється від попередніх тим, що необхідно написати 4 есе.

Управлінський рівень. Основна увага на цьому рівні зосереджена на впровадженні, моніторингу та аналізі рішень – зокрема, як можна перетворити довгострокові рішення на середньострокові. На цьому рівні необхідно скласти іспити E2 – Управління продуктивністю; P2 – Фінансове планування та аналіз; F2 – Аналіз фінансової звітності, а також іспит Management Case Study (4 есе),

щоб отримати диплом CIMA Advanced Diploma in Management Accounting (CIMA Adv Dip MA).

Стратегічний рівень. Цей останній етап фокусується на довгостроковому прийнятті стратегічних рішень і підтримці керівників в організації діяльності. На цьому рівні необхідно скласти іспити E3 – Стратегічне управління; P3 – Управління ризиками; F3 – Фінансова стратегія, а також іспит Strategic Case Study (3 есе).

На професійному рівні іспитів CIMA є 3 стовпи, і кожен стовп представляє ключовий елемент знань з управлінського обліку:

Підприємство (E1, E2, E3). Цей стовп зосереджений на фінансовій функції та тому, як вона взаємодіє з організацією за допомогою даних і технологій. Він розглядає бізнес-моделі та управління людьми та проектами для досягнення цілей організації, а також формулювання та реалізацію стратегії.

Продуктивність (P1, P2, P3). Цей стовп демонструє, як можна аналізувати витрати, забезпечувати реалістичність стратегії та приймати рішення щодо ціноутворення, капіталу та витрат. На ньому зосереджена увага на ризиках, з якими стикається організація, і на тому, як найкращим чином можна запобігти завданню шкоди організації.

Фінанси (F1, F2, F3). Як випливає з назви, цей стовп стосується фінансів і фінансового обліку. Він охоплює нормативну базу та зобов'язання щодо звітності, а також те, як приймаються рішення щодо фінансової політики.

Рівні потрібно проходити по порядку: розпочати свою подорож на рівні сертифіката та по черзі складати кожен іспит на кожному з рівнів CIMA, переходячи до операційного, управлінського та стратегічного. Проте дозволяється вибрати порядок у якому складати іспити в межах рівня.

Час, який необхідно витратити для отримання сертифікату CIMA:

- від 12 до 18 місяців – рівень сертифікату;
- від 3 до 4 років, щоб скласти 12 іспитів професійного рівня.

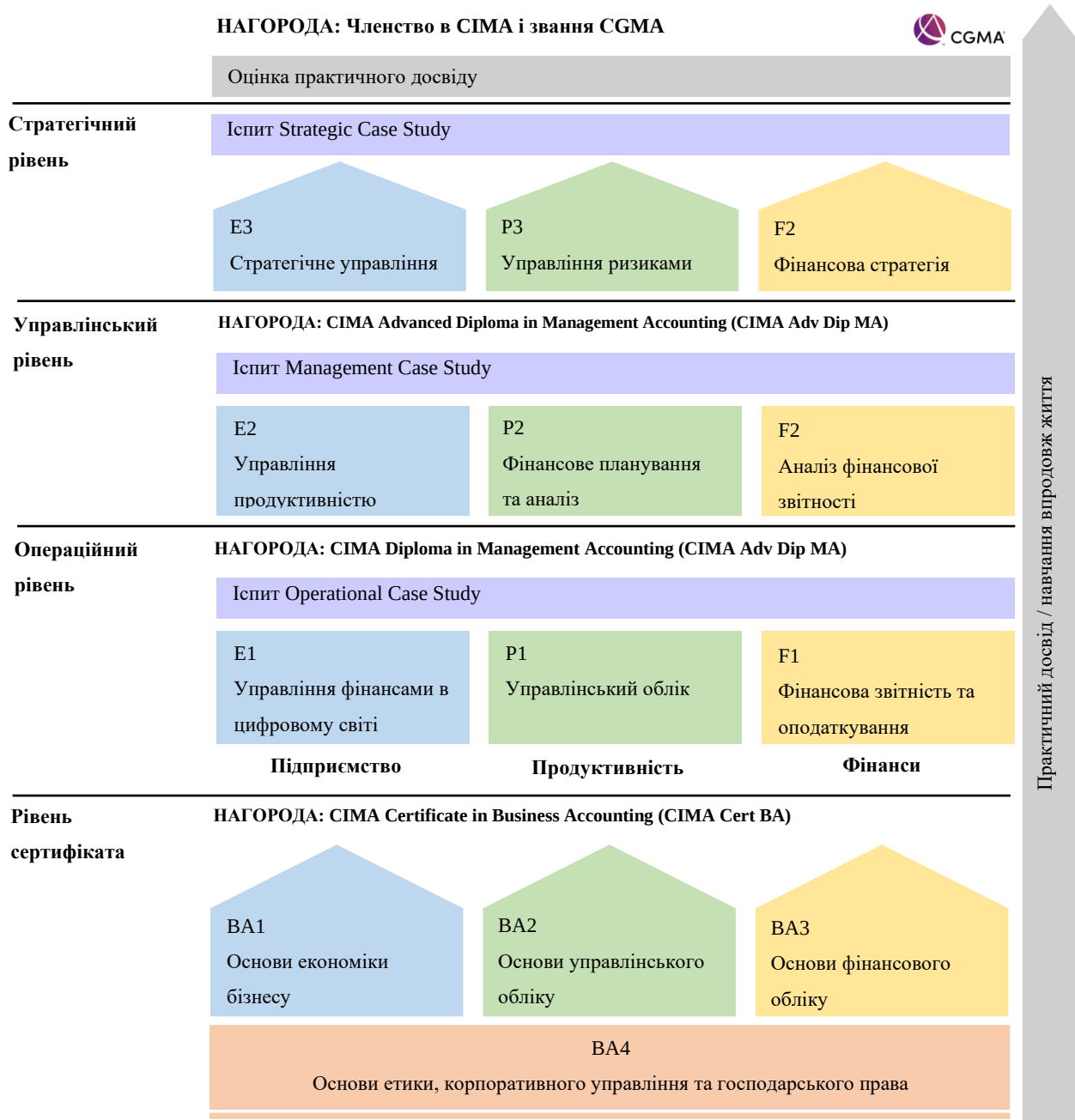

Рис. 2.1. Програма підготовки CIMA's CGMA Professional Qualification

Після успішного завершення всіх рівнів та підтвердження професійного практичного досвіду (три роки) студенти отримують статус асоційованого членства (ACMA) та право використовувати професійний титул «Chartered Global Management Accountant» (CGMA) [58]. Нагадуємо, що CGMA – це спільний сертифікат, який видається AICPA & CIMA.

Професіонали CGMA є бізнес-стратегами, які можуть пов'язувати цілі правління з цілями організації, керуючи критично важливими бізнес-рішеннями та створюючи стійкий бізнес-успіх.

Американський інститут сертифікованих публічних бухгалтерів дає можливість здобути наступні основні кваліфікації:

- AICPA CPA [40];
- CIMA CGMA Professional Qualification [52];
- AICPA FINANCE LEADERSHIP PROGRAM [41].

CGMA Professional Qualification (CGMA PQ) – перша у світі програма, яка розроблена у повній відповідності до міжнародних стандартів освіти Міжнародної Федерації Бухгалтерів, що опубліковані у 2003 р. Програма суттєво відрізняється від інших кваліфікацій у галузі фінансів тим, що в процесі підготовки та тестування значною мірою увага приділяється стратегіям та менеджменту. Управлінський облік розглядається як інструмент прийняття рішень щодо розвитку бізнесу [52].

Програма фінансового лідерства (Finance Leadership Program – FLP) забезпечує шлях до отримання престижної кваліфікації CIMA/AICPA та позначення CGMA FLP розвиває фінансову компетентність через широкий набір технічних, бізнес-, цифрових, людських і лідерських навичок.

Програма FLP – це новий, альтернативний шлях до отримання кваліфікації CGMA, який дорівнює професійній кваліфікації CIMA Professional Qualification. Тобто програма навчання однакова, іспити також, потрібно виконати ті ж вимоги до практичного досвіду для отримання членства та в результаті отримати ті ж самі сертифікати, статус та право на використання підписів АСМА та CGMA [41].

Основна відмінність, яка має найбільше значення, полягає в тому, що немає іспитів Objective Test. Натомість наприкінці кожної теми є міні-оцінювання, а замість 90-хвилинних закритих іспитів Objective Test необхідно виконати завдання бізнес-симуляції (Case Study).

Через зростання попиту на онлайн-навчання CGMA FLP є більш гнучкішою, що дозволяє навчатися в будь-який час. Оцінювання CGMA FLP проводяться частіше, ніж іспити Objective Test у CGMA PQ, але вони набагато коротші, і, звичайно, їх не потрібно складати в умовах іспиту, тобто можна використовувати свої нотатки для відповіді. Сам процес оцінювання є зручнішим для тих, хто погано справляється з традиційними тестовими іспитами.

CGMA Finance Leadership Program і CGMA Professional Qualification ймовірно будуть оцінені на одному рівні завдяки ефективному навчальному плану та жорстким бар'єрам для кваліфікації. Зауважимо, що асоціація AICPA & CIMA реагує на потреби роботодавців, що сприяє постійному вдосконаленню вимог до кваліфікації та досвіду. Роботодавці зазвичай більше цікавляться здатністю застосувати знання в роботі, ніж тим, як їх здобували. Тому вибір між програмами не має великого значення, оскільки CIMA користується великою повагою.

Найбільш відомою кваліфікацією AICPA є саме CPA. Цей сертифікат зазвичай отримують бухгалтери, які працюють у публічному бухгалтерському секторі або надають послуги аудиту та фінансового консультування.

Certified Public Accountant (CPA) – одна з найскладніших і найпрестижніших сертифікацій у галузі бухгалтерії та фінансів, яка дає можливість отримати ліцензію на надання бухгалтерських послуг у США [40]. Переклад кваліфікації українською мовою трактують двома способами: Сертифікований аудитор або Дипломований бухгалтер вищої кваліфікації.

CPA – термін, який використовується як для сертифікації, так і для професіоналів, які ним володіють. Загалом CPA – це еквівалент звання присяжного бухгалтера в інших англomовних країнах.

Щоб стати власником CPA у США, кандидат повинен здати іспит на дипломованого бухгалтера (Uniform CPA Exam), який встановлюється Американським інститутом сертифікованих публічних бухгалтерів (AICPA) і адмініструється Національною асоціацією державних рад бухгалтерів (NASBA).

Для отримання права на іспит CPA в США, кандидатам зазвичай потрібен ступінь бакалавра в акредитованому навчальному закладі з мінімальною кількістю бухгалтерських і пов'язаних з бізнесом кредитних годин (від 120 до 150), а також спеціальні курсові роботи з таких предметів, як аудит і фінансовий облік. У деяких штатах можуть знадобитися додаткові освітні вимоги, як-от ступінь магістра. Вимоги до місця проживання та громадянства залежать від штату. Кандидати повинні подати заявку через бухгалтерську раду свого штату, сплатити необхідні внески та, можливо, доведеться скласти іспит з етики. Хоча досвід роботи здебільшого не потрібен для самого іспиту, він необхідний для отримання ліцензії CPA. Загальним стандартом є однорічний досвід роботи відповідної професійної діяльності в академії, уряді, приватній промисловості або публічній практиці, працюючи з ліцензованим спеціалістом CPA [69].

Незважаючи на те, що іспит CPA є єдиним, вимоги до ліцензування та сертифікації встановлюються окремо законами кожного штату, а отже, залежать від штату. Деякі штати мають дворівневу систему, за якою особа спочатку отримує сертифікат – зазвичай, склавши єдиний іспит CPA. Пізніше ця особа матиме право на отримання ліцензії, коли буде досягнуто певного досвіду роботи. Інші штати мають однорівневу систему, згідно з якою особа отримує сертифікат і ліцензію одночасно після здачі іспиту CPA та виконання вимог щодо досвіду роботи. Крім того, усі штати, крім Гаваїв, прийняли закони про мобільність, які дозволяють CPA з інших штатів працювати в їхньому штаті.

Позначення CPA надається окремими державними радами, а не Американським інститутом дипломованих бухгалтерів (AICPA). Членство в AICPA не є обов'язковим для CPA, хоча деякі CPA приєднуються. Щоб стати повноправним членом AICPA, заявник повинен мати дійсний сертифікат CPA або ліцензію принаймні однієї з п'ятдесяти п'яти бухгалтерських рад штатів/територій США; застосовуються деякі додаткові вимоги.

Єдиний іспит CPA складається з чотирьох розділів: аудит та послуги з надання впевненості (AUD), фінансовий облік та звітність (FAR), законодавче регулювання (REG), ділове середовище та його компоненти (BEC). Штати як

правило дозволяють кандидатам брати участь у кожній секції окремо та в будь-якому порядку. Також є можливість скласти два, три або всі чотири частини іспиту за одну сесію. Одна частина іспиту триває 4 години. Іспит побудований у формі комп'ютеризованих тестів. У кожній частині іспиту екзаменаційні запитання доступні у двох-трьох форматах: з варіантами відповідей, моделювання на основі завдань і запитання з письмовою відповіддю [69]. У таблиці 2.1. можна побачити кількість завдань, яка входить в кожен частину іспиту, та яку частку становить конкретний формат завдань від обсягу однієї частини.

Таблиця 2.1.

Структура іспиту

Частина	Тести з варіантами відповіді		Моделювання на основі завдань		Письмове завдання	
	шт.	частка	шт.	частка	шт.	частка
AUD	72	50%	8	50%	-	-
BEC	62	50%	4	35%	3	15%
REG	76	50%	8	50%	-	-
FAR	66	50%	8	50%	-	-

Щоб отримати сертифікат, потрібно витратити від \$1000, а також приділити багато часу для вивчення теорії. Мінімальний термін між іспитами не регламентований, але треба встигнути скласти 4 частини за 18 місяців. Іспит англomовний та складний – з першого разу складають усі його частини близько 10% кандидатів. Тим більше, що іспит CPA разом зі знанням фінансів перевіряє володіння англійською мовою. Для цього в нього включено перевірку знань у розділах: розуміння, дослідження, аналіз, судження, комунікація.

Сертифікація CPA підтверджує якісні знання власника в галузі бухгалтерського обліку, фінансів, аудиту та права США. Вона дає можливість отримати дозвіл (ліцензію) на роботу бухгалтером в США. Представник компанії викликає більше поваги у іноземних партнерів, якщо він перебуває серед членів шановного американського інституту та має право додавати «CPA» до свого підпису.

Популярність Американського інституту сертифікованих публічних бухгалтерів в світі полягає не лише у програмі CPA, але і в інших сертифікаційних програмах (рис. 2.2.), які він пропонує . Ось декілька інших популярних сертифікатів, що надаються AICPA:

1. CITP (Certified Information Technology Professional): Цей сертифікат визначає фахівців з обліку, які мають експертні знання в галузі інформаційних технологій. Він підтверджує їхню спроможність ефективно використовувати технології для вирішення завдань обліку та фінансів. Очікується, що спеціалісти, які подають заявку на цю сертифікацію, будуть здатні оцінювати ризики, виявляти шахрайство та проводити аудити в бізнесі.
2. FVS (Forensic and Valuation Services): Цей сертифікат призначений для фахівців з фінансового аналізу та оцінки, які спеціалізуються на судовому обліку, фінансовому аналізі та оцінці бізнесу.
3. PFS (Personal Financial Specialist): Цей сертифікат призначений для фахівців з фінансового планування, які надають індивідуальні консультації та планування фінансів для клієнтів.
4. ABV (Accredited in Business Valuation): Ця сертифікація призначена для фахівців з оцінки бізнесу.
5. CFF (Certified in Financial Forensics): Це сертифікація для експертів у фінансовому форензі.

Це лише кілька прикладів сертифікацій, які AICPA пропонує. Ці сертифікаційні програми дозволяють бухгалтерам спеціалізуватися в різних галузях обліку та фінансів і отримувати визнання як експерти в цих областях.

Рис. 2.2. Категорії програм сертифікації AICPA

*Зроблено автором на основі [48].

Ще однією програмою з якою необхідно ознайомитись та проаналізувати є CIA (Certified Internal Auditor) – це міжнародна кваліфікація «Дипломований внутрішній аудитор», що присвоюється Інститутом внутрішніх аудиторів (ІА). Знання та навички, отримані в рамках програми підготовки до кваліфікаційних іспитів CIA, є стандартом для фахівців з внутрішнього аудиту в міжнародних компаніях і служать підтвердженням знань про міжнародні професійні стандарти внутрішнього аудиту. Сертифікат CIA підтверджує високу професійну кваліфікацію і відкриває для внутрішнього аудитора шлях до успішної кар'єри. Кваліфікація CIA цінується поряд з відомими професійними кваліфікаціями: CPA, CMA, ACCA, CIMA та іншими.

Кваліфікація CIA присвоюється кандидатам, що успішно склали іспит і відповідають певним вимогам у сфері освіти та досвіду роботи. Для отримання кваліфікації необхідно:

- мати диплом про вищу освіту за будь-якої спеціальності,
- мати дворічний досвід роботи в області зовнішнього або внутрішнього аудиту,
- прийняти зобов'язання дотримуватися «Кодекс етики»,

- надати письмову рекомендацію від свого керівника чи від роботодавця або від іншого Дипломованого внутрішнього аудитора (CIA).

Іспит поділяється на три частини:

1. Базові знання з внутрішнього аудиту;
2. Практика проведення завдань з внутрішнього аудиту;
3. Елементи необхідних знань з внутрішнього аудиту.

Іспит CIA є закритим тестуванням. Це означає, що поточні екзаменаційні питання та відповіді не опублікуються та не розголошуються [26].

Поряд з розглянутими основними програмами існує ще багато інших відомих і важливих сертифікаційних програм. Проте, ми зосередили увагу на цих, оскільки вони є найбільш популярними і визнаними у світі. Вони надають бухгалтерським фахівцям ґрунтовні знання та навички, необхідні для успішної кар'єри, а також відкривають широкі можливості для професійного зростання та міжнародного визнання.

Розглядаючи міжнародні програми професійної сертифікації бухгалтерів, можна виділити кілька загальних тенденцій та характеристик, які вони мають спільно. Перш за все, ці програми прагнуть встановити високі стандарти професійної практики та етики в сфері обліку.

Вони зазвичай включають в себе широкий спектр тем, які охоплюють основи фінансового обліку, аудиту, оподаткування та фінансового менеджменту. Це дозволяє бухгалтерам отримати комплексні знання і навички, необхідні для успішної практики в професійній галузі.

Більшість таких програм також вимагають від кандидатів певного рівня освіти та професійного досвіду, щоб забезпечити високу якість кандидатів, які отримують сертифікацію. Це сприяє підвищенню довіри до випускників цих програм у професійній спільноті.

Крім того, багато з таких програм мають міжнародне визнання, що робить їх привабливими для бухгалтерів, які прагнуть працювати на міжнародному рівні або розвивати свою кар'єру в глобальному контексті. Це важливо в умовах все

більш глобалізованої економіки, де бухгалтери повинні мати розуміння міжнародних стандартів та практик.

Висновки до розділу 2

Міжнародні організації, які спеціалізуються на сертифікації бухгалтерів, грають ключову роль у стандартизації професійних норм і практик у сфері обліку та фінансів. Їхні сертифікаційні програми сприяють підвищенню якості бухгалтерського обліку, забезпечуючи довіру до компетентності та професійної етики сертифікованих фахівців. Участь у таких програмах корисна для бухгалтерів, які прагнуть підтвердити свої знання та вміння на міжнародному рівні, а також для компаній, які шукають кваліфікованих професіоналів у сфері фінансів та обліку.

Міжнародна Федерація Бухгалтерів (МФБ) є ключовою глобальною організацією, спрямованою на підвищення якості бухгалтерської професії та сприяння розвитку стабільних фінансових систем у всьому світі. Вона розробляє міжнародні стандарти для освіти та професійних кваліфікацій, встановлює етичні стандарти та регулює фінансові звіти через Міжнародні стандарти фінансової звітності та Міжнародні стандарти аудиту. Її робота спрямована на забезпечення високої якості роботи бухгалтерів та аудиторів у всіх сферах господарювання для сприяння стабільному економічному розвитку.

Сертифікація бухгалтерів може проводитися різними організаціями, такими як асоціації професійних бухгалтерів чи аудиторські асоціації. Деякі з найвідоміших організацій, що співпрацюють з Міжнародною федерацією бухгалтерів (МФБ) або є її афілійованими членами, включають AICPA, CIMA, ACCA, ICAEW, IIA, IMA, ICAS та інші. Вони спільно працюють з МФБ над розробкою стандартів обліку та аудиту, а також над підвищенням професійних стандартів у всьому світі.

Огляд міжнародних програм сертифікації для бухгалтерів представляє широкий спектр визнаних кваліфікацій, таких як ACA, ACCA, CIMA, CGMA, CPA і CIA. Ці програми охоплюють різні аспекти фінансів і обліку,

забезпечуючи студентам знання і практичний досвід, необхідні для успішної кар'єри. Кожна програма має свої унікальні особливості, але всі вони спрямовані на встановлення високих стандартів професійної практики та підвищення якості кандидатів у галузі бухгалтерії та фінансів.

Оглянувши різноманітні міжнародні програми сертифікації для бухгалтерів, можна виокремити декілька ключових аспектів кожної з них.

1. АСА: Підтримується ICAEW, ця програма є важливою для отримання аудиторських прав у Великобританії. Її фокус - широкий спектр фінансових і бухгалтерських знань та кваліфікацій.
2. АССА: Ця програма має міжнародне визнання і охоплює широкий спектр фінансових знань, включаючи фінансовий облік, фінансовий менеджмент, аудит та оподаткування.
3. СІМА: Спеціалізується на управлінському обліку і надає навички для стратегічного управління фінансами у сучасному бізнес-середовищі.
4. СГМА: Має дві престижні кваліфікації - CGMA Finance Leadership Program (FLP) та CGMA Professional Qualification (PQ). Обидві програми розвивають фінансову компетентність, але відрізняються методами оцінювання.
5. СРА: Важлива і престижна в США, ця програма стверджує володіння широким спектром знань в галузі бухгалтерського обліку і фінансів.
6. СІА: Ця програма міжнародно визнана і спрямована на фахівців у галузі внутрішнього аудиту.

Кожна з цих програм має свої унікальні переваги і підходить для різних професійних цілей. Вибір програми може залежати від потреб та цілей кожного конкретного бухгалтера чи фахівця в галузі фінансів.

РОЗДІЛ 3 НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА СЕРТИФІКАЦІЇ БУХГАЛТЕРІВ ТА АУДИТОРІВ

3.1. Організація та програми професійної сертифікації бухгалтерів в Україні

У світі сучасного бізнесу, де фінансова прозорість та відповідність регулятивним вимогам стають все важливішими, роль кваліфікованих фахівців у галузі бухгалтерського обліку та аудиту вирішальна.

Україна, як і багато інших країн, ставить перед собою завдання підвищення якості фінансової звітності та забезпечення дотримання відповідних стандартів. Це створює потребу в належно кваліфікованих спеціалістах, які б не лише мали відповідні знання та навички, але й проходили певний стандартизований процес сертифікації для підтвердження своєї компетентності.

Професійна сертифікація бухгалтерів українського ринку визначається не лише національними стандартами, але й міжнародними практиками та рекомендаціями. Вона створює основу для розвитку кар'єри та визначення стандартів професійної підготовки в галузі бухгалтерського обліку та аудиту. Тому дослідження організації цього процесу та програм, які його здійснюють, є важливою складовою розвитку фінансової системи країни.

На хвилі впровадження міжнародних стандартів у вітчизняну практику роботодавці потребують вже не просто кваліфікованих і досвідчених бухгалтерів, а фахівців, що знають загальновизнані світові вимоги і вміють працювати в цьому правовому полі. Достатнім підтвердженням такої високої кваліфікації, як правило, є сертифікати авторитетних організацій.

Хоча сертифікація бухгалтерів в Україні поки не є обов'язковою, зростаюча популярність міжнародних сертифікацій за МСФЗ свідчить про тенденцію до визнання їхньої важливості у професійному оточенні.

Наразі в Україні відсутня власна програма сертифікації бухгалтерів за МСФЗ. Спроби створення національної сертифікації за НП(С)БО не принесли значного успіху, міжнародні сертифікації з МСФЗ стають популярними серед українських фахівців, особливо з урахуванням останніх змін у законодавстві.

CAP/CIPA

Програма CIPA в Україні, започаткована в 2001 році, була першою в своєму роді та мала величезну популярність. Вона складається з двох кваліфікаційних рівнів:

- CAP – Certified Accounting Practitioner (сертифікований бухгалтер-практик);
- CIPA – Certified International Professional Accountant (сертифікований міжнародний професійний бухгалтер).

Статус CAP підтверджує здатність фахівця вести облік та складати фінансову звітність відповідно до МСФЗ. Статус CIPA, крім цього, підтверджує більш глибокі знання та здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення. Програма побудована таким чином, що спершу виконуються вимоги для отримання статусу CAP, а потім додаються додаткові дисципліни для досягнення рівня CIPA.

Процес отримання статусу CAP/CIPA включає наступні кроки:

1. Підтвердження професійного досвіду роботи (1 рік для CAP, 3 роки для CIPA), а також наявність вищої професійної освіти для CIPA.
2. Здійснення курсів з інформаційних технологій та отримання відповідного свідоцтва для CAP.
3. Складання серії іспитів (4 для CAP, додатково 5 для CIPA).
4. Представлення позитивних рекомендацій від відповідних професійних організацій, що фактично вимагається членство в таких організаціях.

Іспити рівня CAP проводяться тричі на рік, а для рівня CIPA - двічі. Зважаючи на потребу якісно підготуватися до цих іспитів, може знадобитися декілька років, щоб оволодіти всіма необхідними дисциплінами. Однак, через зміни в податковому законодавстві знання в галузях «Податки» і «Право» можуть старіти з часом. Тому для підтримки статусу CAP/CIPA необхідно постійно підвищувати свою кваліфікацію [49].

Програма має ряд особливостей, серед яких варто відзначити російськомовність, враховуючи те, що майже всі інші програми англійською мовою. Крім того, цінова політика CIPA є більш доступною для споживача порівняно з іншими сертифікаціями (вартість спроби скласти іспит становила в останній сесії від 2900 грн).

Згідно з поясненнями EICPA, сертифікати CAP/CIPA визнаються як в Україні, так і в міжнародній спільноті. Наприклад, вони дають можливість здобути залік з 5 іспитів британських сертифікацій ACA і CFAB Інституту дипломованих бухгалтерів Англії та Уельсу (ICAEW). Однак, за думкою фахівців, які пройшли цю сертифікацію, вона переважно спрямована на країни-учасниці EICPA, тоді як в західних країнах перевагу надають власним сертифікатам. Важливо також зазначити, що багато випускників відзначають, що завдання на іспитах CAP/CIPA є легшими, ніж у західних аналогічних сертифікаціях.

ACCA

Чи не найпопулярнішою серед західноєвропейських наразі є програма сертифікації ACCA (The Association of Chartered Certified Accountants). Її сертифікат визнають у більшості країн світу, насамперед в Європі, як ступінь магістра з бухгалтерського обліку. Кваліфікація ґрунтується на МСФЗ й орієнтована передусім на облікову сферу, однак також надає значну увагу професійним цінностям, етиці та управлінню.

Кваліфікаційна програма ACCA складається з двох рівнів: базового та професійного, і включає в себе 14 іспитів. Однак багато людей мають більше шансів завершити програму, якщо вони мають інші кваліфікації, які ACCA вважає достатніми для складання деяких іспитів. Приклади включають DipIFR, CIMA, університетський ступінь з бухгалтерського обліку або MBA. Для складання іспитів базового рівня немає обмежень у часі, але іспити професійного рівня повинні бути складені протягом семи років. Результати іспитів професійного рівня, складені більше семи років тому, не враховуються в загальній оцінці.

Для отримання кваліфікації АССА необхідно пройти такі кроки:

1. Підтвердити освіту та/або досвід роботи, який може бути один з таких:
 - 3 роки досвіду роботи у галузі бухгалтерського обліку та аудиту;
 - вища освіта у галузі бухгалтерського обліку чи аудиту;
 - вища освіта в іншій галузі та дворічний досвід роботи у сфері бухгалтерського обліку та аудиту;
 - диплом DipIFR.
2. Пройти серію іспитів, враховуючи можливість отримання заліку за певними критеріями.
3. Пройти модуль з професійної етики, розроблений АССА [43].

Можливі труднощі виникають через те, що матеріали для підготовки та самі іспити здійснюються англійською мовою. Фінансово АССА є значно витратнішою, порівняно з СІРА, як через більшу кількість іспитів, так і через вартість перескладання іспиту, яка становить від 70 фунтів стерлінгів. Важливо відзначити, що можливість отримання заліку за певними іспитами не звільняє кандидата від обов'язку оплатити їх складання.

Для підтримання членства в АССА потрібно щорічно проходити заходи з підвищення кваліфікації та інформувати про це організацію. Якщо виконувати всі вимоги протягом 6 років поспіль, то автоматично присвоюється ступінь FCCA (Fellow Chartered Certified Accountant).

У порівнянні з СІРА, АССА крім знань з МСФЗ також акцентує на розумінні вітчизняного фінансового законодавства. Сертифікація СІРА передбачає іспити з права і податків, які базуються на місцевих нормативно-правових актах. Однак в світовій спільноті сертифікація АССА вважається авторитетнішою у сфері обліку, ніж СІРА. За відгуками співвітчизників, для отримання сертифіката АССА необхідно глибше вивчити міжнародні стандарти.

АССА DipIFR

Для тих, хто бажає швидко отримати підтвердження знань від АССА, є DipIFR (Diploma in the International Financial Reporting). Це компонент сертифікації АССА, який є повним аналогом англomовного F7 Financial

Reporting. Тобто DipIFR не є повним відповідником сертифікації ACCA, а радше однією його складовою, адже він фокусується лише на аспектах складання, трансформації та консолідації бухгалтерських даних у звітність за МСФЗ. В Україні його можна скласти російською мовою.

Хоча диплом охоплює невеликий обсяг знань порівняно, наприклад, із CIPA, проте авторитетність ACCA як організації, яка засвідчує знання, буде, так би мовити, в комплекті з DipIFR.

Безперечно, для практикуючих фахівців позитивним є стислі строки отримання цього сертифіката. Курси підготовки зазвичай тривають близько 100 академічних годин, і для отримання сертифіката потрібно скласти лише один іспит. Якщо важливими є критерії оперативності і авторитетності одночасно, то DipIFR є виграшним варіантом. Крім того, сертифікат не має терміну дії і не вимагає подальшого підтвердження кваліфікації або членства в певних організаціях. Завдяки широкій мережі підготовчих курсів ця сертифікація відома багатьом фахівцям облікової сфери в Україні, тож не потрібно додатково пояснювати роботодавцю про її значення.

Шлях до отримання сертифіката ACCA DipIFR включає:

1. Підтвердження освіти та/або досвіду роботи, достатнім може бути один із наступних варіантів:
 - Документ, що свідчить про кваліфікацію за національними стандартами бухгалтерського обліку;
 - Статус афілійованого члена ACCA;
 - Диплом вищої освіти з бухгалтерського обліку чи аудиту і 2 роки досвіду роботи у цій сфері;
 - Сертифікат ACCA Certificate in International Financial Reporting і 2 роки досвіду роботи у цій сфері;
 - 3 роки досвіду роботи у сфері бухгалтерського обліку та аудиту.
2. Складання іспиту. Процес сертифікації відбувається лише двічі на рік під час червневої і грудневої сесій. Вартість одного іспиту становить 132 фунти стерлінгів [37].

IFA

Іншою відомою організацією, яка здійснює сертифікацію бухгалтерів за МСФЗ, є Інститут фінансових бухгалтерів (Institute of Financial Accountants – IFA) [62]. Організація може підтвердити знання з МСФЗ через сертифікат DipIFRS або запропонувати більш розгорнуту програму:

- позитивний результат за 4 базовими іспитами (МСФЗ, фінансовий менеджмент, внутрішній аудит, стратегічний менеджмент) є підставою для отримання узагальненого диплома «Diploma in Financial Accountancy» і присвоєння статусу Dip FA.
- якщо пройти ще 6 іспитів, то можна отримати статус асоційованого члена IFA.
- після цього можна пройти ще два іспити для отримання статусу «асоційований податковий радник» – Associate Tax Adviser.

На території України доступні навчальні курси та іспити IFA українською або російською мовами. Наразі доступні сертифікаційні програми, включаючи базові іспити та іспити з управління ефективністю бізнесу, управління проектами. Вартість кожного іспиту складає 80 фунтів стерлінгів. Іспити проводяться кілька разів на рік, під завершенням навчання груп. Загалом процес отримання сертифіката зазвичай займає приблизно 2 місяці після складання іспиту. Кожен успішно складений іспит підтверджується окремим дипломом і не потребує додаткового підтвердження.

Для отримання сертифіката DipIFRS від IFA потрібно:

1. Підтвердити освіту та/або досвід роботи, достатнім може бути один із наступних варіантів:
 - Мати диплом вищої освіти та два роки досвіду роботи у сфері бухгалтерського обліку, фінансів чи аудиту;
 - Мати диплом вищої освіти з бухгалтерського обліку чи аудиту.
2. Скласти іспит.

Отримання повної сертифікації від IFA може зайняти близько такого ж часу, як і від ACCA. Проте в разі необхідності швидкого підтвердження знань, сертифікат IFA DipIFRS може стати дуже корисним. Ця сертифікація може бути у певному сенсі аналогом ACCA DipIFR, проте іспит від IFA дещо дешевший та дозволяє більш гнучкий підхід до періодичності іспитів. Щодо авторитетності, як ACCA, так і IFA мають приблизно однаковий статус у світі.

IPFM

Сертифікація від Institute of Professional Financial Managers (IPFM) доступна для фахівців в Україні вже протягом тривалого часу, але вона менш популярна порівняно з ACCA. Ймовірно, це пов'язано з тим, що IPFM є молодшою організацією, яка поступово здобуває свою частку на ринку. Однак у країнах Європи, зокрема і в Україні, цей сертифікат визнаний.

Після успішного складання іспиту з МСФЗ IPFM видає відповідний диплом – DipIAS (The Diploma in International Accounting Standards). В Україні IPFM пропонує сертифікацію не лише з МСФЗ, але й з фінансового менеджменту, управлінського обліку, внутрішнього аудиту та банківської звітності відповідно до МСФЗ. Кожна з цих дисциплін є окремою сертифікацією, і IPFM не зобов'язує складання всіх дисциплін для отримання сертифіката [65].

Переваги сертифікації IPFM включають можливість складання іспитів російською мовою, відсутність необхідності у профільній освіті для проходження сертифікації та невимогою до подальшого підтвердження кваліфікації. Іспити організовуються дистанційно, майже щомісяця, з вартістю приблизно 4 800 гривень.

Незважаючи на те, що диплом МСФЗ від IPFM відстає від ACCA за відомістю бренду, обсягом знань та визнаністю, ACCA все ж охоплює ширший спектр сфери.

ICFM

ICFM (The Institute of Certified Financial Managers) пропонує три рівні кваліфікації для управлінців, з першим рівнем «Професійний фінансовий менеджер» (PFM), орієнтованим на бухгалтерів. Цей рівень включає дисципліни,

такі як «МСФЗ та фінансовий облік», «Облік витрат і собівартості продукції», та «Фінансовий менеджмент і фінансовий аналіз». Після складання іспиту за кожною дисципліною видається відповідний диплом. Ціна іспиту за кожную дисципліну становить приблизно 4 600–4 800 гривень, а здобувачам дипломів ACCA DipIFR та IFA DipIFRS зараховують модуль з МСФЗ.

ICFM також пропонує сертифікацію за окремими програмами, такими як внутрішній аудит. Для отримання узагальненого диплома за результатами складання 3 іспитів одного рівня потрібно мати вищу освіту та не менше двох років досвіду роботи. Іспити організовуються декілька разів на рік, і кандидатам не висуваються жодні вимоги, крім позитивного результату іспиту. Сертифікація може відбуватися російською мовою [75].

Серед сильних сторін ICFM є можливість швидко та без додаткових умов отримати диплом міжнародного зразка, що підтверджує МСФЗ-кваліфікацію. Однак, організація має менший авторитет порівняно з ACCA та IFA, оскільки була заснована у 1996 році і має меншу популярність.

ACA/CFAB

Серед сотень бухгалтерських сертифікацій у світі, авторитетнішими є ті, що пропонуються організаціями з більшою історією та більшою кількістю дійсних членів. Однією з таких авторитетних є програми ICAEW (Institute of Chartered Accountants in England and Wales). Ця організація надає статус ACA (Associated Chartered Accountant), засвідчуючи знання та навички у сфері фінансів та бухгалтерського обліку, зокрема орієнтовані на МСФЗ, бізнес.

Для отримання статусу ACA (Associated Chartered Accountant) від ICAEW потрібно пройти кілька кроків. Спочатку необхідно пройти модулі професійного саморозвитку та етики, а також засвідчити досвід роботи від 3 до 5 років у авторизованого роботодавця ICAEW. Потім потрібно успішно скласти 15 іспитів з бухгалтерського обліку, фінансів та бізнесу, які відповідають трьом рівням складності.

Як перший крок у напрямку отримання ACA можна здобути CFAB (The Certificate in Finance, Accounting and Business), також від ICAEW. Ця програма

включає модулі з бізнесу та фінансів, управлінської інформації, права, страхування, принципів оподаткування та бухгалтерського обліку. Це перших 6 із 15 іспитів, необхідних для отримання статусу АСА. АСА вважається більш престижним сертифікатом в самій Великобританії через суворі вимоги ICAEW до здобувачів. Проте в Україні та сусідніх країнах більш відомий АССА. І хоча поки немає можливості скласти іспити від ICAEW в Україні, цей сертифікат все ж шанується у багатьох країнах [76].

GAAP-сертифікація

Паралельно з МСФЗ часто згадується GAAP (Generally Accepted Accounting Principles). У загальному розумінні це національні системи бухгалтерських стандартів. Однак найбільш впливовою на світовій арені є система бухгалтерських стандартів США, відома як US-GAAP.

Підтвердженням знань з US-GAAP може бути сертифікат CPA, що його видає AICPA. Для отримання CPA протягом 18 місяців необхідно скласти іспити з аудиту, бізнес-середовища, фінансового обліку та звітності, і права. На жаль, в Україні наразі немає можливості скласти іспити для CPA, і їх потрібно складати в США. Найбільшим недоліком для української практики є те, що ця сертифікація, природно, базується на американській практиці та законодавстві (зокрема облікових стандартах).

Ця сертифікація важлива для компаній, які хочуть залучити американських інвесторів або вже працюють з ними. У США US-GAAP є більш популярною, ніж МСФЗ. Проте в Європі, зокрема в Україні, US-GAAP не використовується, тому для європейських компаній або для внутрішніх потреб українських компаній сертифікація CPA може не бути актуальною. Однак вивчення US-GAAP може бути корисним для розвитку професійного рівня [47].

Також слід зазначити кілька сертифікацій, які можуть бути цікавими для бухгалтерів, хоча вони мають опосередкований зв'язок з МСФЗ.

CIMA

Сертифікація CIMA підтверджує професійні навички у фінансах та управлінні підприємством. Вона складається з двох рівнів, доступних для

проходження російською мовою: Cert PM (RU) та Adv Dip MA (RU). Перший рівень потребує складання двох іспитів з управління ефективністю операцій та бізнесу, а другий – отримання статусу Cert PM (RU) і комплексного ситуаційного іспиту з управління бізнесом. Навчання англійською мовою можливе після цих рівнів. Варто зазначити, що хоча навчання за програмами CIMA корисне для бухгалтерів, воно не підтверджує їх бухгалтерські знання. Сертифікація CIMA відзначається своєю авторитетністю та визнанням у більшості країн, але вона може бути дорогою [12].

СМА

Також на ринку існує американська сертифікація з управлінського обліку – СМА (Certified Management Accountant), яку пропонує ІМА, організація з великим авторитетом. У порівнянні з CIMA, програма СМА може бути менш відомою в Україні, але й її сертифікат можна отримати. Обидві сертифікації орієнтовані на внутрішні потреби підприємства і підходять для тих, хто цікавиться управлінським обліком. Однак, для підтвердження більш широкого спектру знань може бути доцільніше звернутися до сертифікацій, таких як АССА або ІФА. Важливо зауважити, що власники сертифіката СМА можуть зарахувати 7 іспитів АССА [64].

ІА

ІА проводить сертифікацію за напрямками внутрішнього аудиту. Найпопулярнішою є програма CIA (Certified Internal Auditor) – для засвідчення знань внутрішніх аудиторів підприємств. Крім того, є окремі програми щодо аудиту державних фінансів – CGAP, фінансових послуг – CFSA, ризик-менеджменту – CRMA [77].

СФА

Одна з найпрестижніших сертифікацій у фінансовій та інвестиційній сферах – це СФА (Chartered Financial Analyst), яку видає ICFA. Для отримання цього сертифіката необхідно скласти три набори іспитів. Вони охоплюють етику, кількісні методи аналізу, основи економіки, фінансову звітність з акцентом на МСФЗ, корпоративні фінанси, а також цінні папери, похідні інструменти та

альтернативні інвестиції. Крім цього, для отримання сертифіката потрібно мати вищу освіту або 4 роки досвіду роботи відповідного профілю. CFA відрізняється складністю іспитів, високою вартістю, англomовністю та тривалістю навчання – на проходження трьох рівнів потрібно не менше 3 років. Незважаючи на це, для фахівців у сфері інвестицій цей шлях виправдовує себе, оскільки статус CFA є визначенням якості. Завдяки глобальній мережі представництв ICFA, цей сертифікат визнаний в більшості країн світу.

Наведений перелік не є вичерпним, та на нашу думку це найбільш популярні сертифікати, які пропонуються на українському ринку бухгалтерських сертифікацій.

Кожна з цих програм має свої унікальні характеристики, напрямки та вимоги. Вибір конкретної програми може залежати від кар'єрних цілей, області спеціалізації та індустрійних вимог. Наприклад, якщо основний інтерес полягає в управлінні, СІМА може бути кращим варіантом, тоді як для тих, хто спеціалізується на інвестиціях, CFA може бути більш підходящим вибором.

Перед вибором програми професійної сертифікації варто ретельно оцінити свої цілі, інтереси та потреби в кар'єрному розвитку. Кожна програма має свої переваги та може бути вигідною в певних ситуаціях, тому важливо зробити свідомий вибір, враховуючи всі аспекти.

3.2. Порядок отримання сертифіката аудитора в Україні

Україна має свою систему сертифікації аудиторів, яка контролюється відповідними установами та органами. Основним органом, що відповідає за сертифікацію аудиторів в Україні, є Аудиторська палата України (АПУ) [1]. АПУ здійснює контроль за професійною діяльністю аудиторів та аудиторськими фірмами, а також надає сертифікати аудиторів, що підтверджують їхню кваліфікацію та право проводити аудиторську діяльність в Україні.

Окрім АПУ, в Україні також існують різні професійні організації, які об'єднують аудиторів та бухгалтерів. Ці організації виконують схожі функції зі стандартизації професійної практики, надають підтримку в професійному

навчанні та розвитку, розробляють етичні стандарти та наглядають за їх дотриманням. Вони грають важливу роль у сприянні розвитку аудиторської та бухгалтерської сфер в країні і допомагають підтримувати високі професійні стандарти та довіру до фахівців у цих галузях.

На відміну від професійних організацій аудиторів та бухгалтерів, що утворюються відповідно до Закону України «Про громадські об'єднання» на підставі рішення засновників, є юридичними особами приватного права, членство у яких ґрунтується на принципі добровільності та є відкритим, АПУ утворена на підставі Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» для реалізації завдань аудиторського самоврядування, є юридичною особою публічного права, членство у якій є обов'язковим для всіх зареєстрованих у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, тобто її членом може бути лише діючий представник професії [22].

Повноваження, права та зобов'язання АПУ, а також процедури прийняття рішень визначені Законом, Статут та інші акти АПУ лише деталізують діяльність у встановлених законодавством межах.

Відмінно від Аудиторської палати України як єдиного органу професійного самоврядування аудиторів, кількість професійних організацій аудиторів та бухгалтерів не обмежена [1].

Одним із повноважень АПУ є налагодження ефективної взаємодії з професійними організаціями аудиторів та бухгалтерів. Наразі АПУ має меморандуми про співпрацю з наступними професійними організаціями:

1. ВПГО «Спілка аудиторів України»;
2. ГО «Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України»;
3. ГО «Професійна організація аудиторів, бухгалтерів та викладачів ОКД»;
4. ГО «Федерація аудиторів, бухгалтерів і фінансистів АПК України»;
5. МГО «Рада незалежних бухгалтерів та аудиторів України»;
6. ГС «Палата аудиторів і бухгалтерів України»;
7. ВГО «Гільдія професійних внутрішніх аудиторів України»;
8. Інститут внутрішніх аудиторів України.

Тільки перші три з перелічених професійних організацій внесені до Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності [18].

Професійні організації аудиторів та бухгалтерів мають право в порядку, визначеному Законом [22]:

- 1) здійснювати підготовку фізичних осіб до складання кваліфікаційного іспиту та іспитів з теоретичних знань з метою атестації аудиторів;
- 2) створювати незалежні центри оцінювання знань для проведення кваліфікаційних іспитів та іспитів з теоретичних знань з метою атестації аудиторів;
- 3) проводити безперервне професійне навчання аудиторів;
- 4) пропонувати кандидатури для обрання членами Ради нагляду, членами Ради Аудиторської палати України;
- 5) брати участь у розробленні проектів нормативно-правових актів та методичних рекомендацій з питань аудиторської діяльності;
- 6) здійснювати незалежне оцінювання системи внутрішнього контролю якості (системи управління якістю) суб'єктів аудиторської діяльності;
- 7) проводити контроль якості аудиторських послуг суб'єктів аудиторської діяльності, які повідомили про намір здійснювати обов'язковий аудит фінансової звітності або здійснювати контроль за безперервним професійним навчанням аудиторів – повноправних членів цих професійних організацій за умови делегування таких повноважень професійній організації в порядку та на умовах, визначених цим Законом.

Відповідно до Положення про сертифікацію аудиторів, сертифікат аудитора (додаток 2) – це офіційний документ, виданий згідно рішенням Аудиторської палати України, який засвідчує рівень професійних знань необхідних для здійснення аудиту підприємств різних форм власності на території України [19].

Розрізняють два види сертифікації аудитора: це аудитор (сертифікат серії А) та аудитор банків (сертифікат серії Б). Сертифікація (визначення

кваліфікаційної придатності на зайняття аудиторською діяльністю) аудиторів здійснюється Аудиторською палатою України.

Право на отримання сертифіката мають кандидати, які мають:

- повну вищу економічну або юридичну освіту, документ про здобуття якої визнається в Україні (не нижче освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста чи магістра);

- високий рівень теоретичних знань з питань аудиту, бухгалтерського обліку, фінансів, економіки, оподаткування та господарського права;

- досвід роботи не менше трьох років підряд на посадах ревізора, бухгалтера, юриста, фінансиста, економіста, асистента (помічника) аудитора та успішно склали письмовий кваліфікаційний іспит.

Сертифікація аудиторів складається з двох етапів: першого – письмового тестування або тестування на комп'ютері за певним списком запитань, затверджених відповідними органами; другого – письмове розв'язання ситуаційного завдання на практичний випадок. Щоб перейти до другого етапу, кандидат повинен набрати не менше як 70 балів за результатами першого тестування.

Кандидати, екзаменаційні роботи другого етапу кваліфікаційного іспиту яких оцінені:

- в 60 і більше балів – здобули право на отримання сертифікату аудитора;
- в 50-59 балів – здобули право на повторне складання другого етапу кваліфікаційного іспиту на загальних умовах;
- в 49 і менше балів - є такими, що не склали іспит.

Після того, як протокол з результатами кваліфікаційного іспиту був затверджений на засіданні Аудиторської Палати України, секретаріат АПУ видає сертифікати. Ці сертифікати реєструються в спеціальній книзі обліку сертифікатів АПУ. Отримання сертифіката аудитор засвідчує підписом у книзі обліку [19].

Сертифікат аудитора діє протягом п'яти років і після цього може бути продовжений. Порядок продовження терміну дії сертифіката встановлений у Положенні про сертифікацію аудиторів, яке було затверджене рішенням Аудиторської Палати України №178/6 від 31.05.2007 року. Згідно з цим положенням, аудитори повинні регулярно підвищувати свої професійні знання за програмами, затвердженими АПУ [19].

Усі аудитори та суб'єкти аудиторської діяльності підлягають суспільному нагляду. Відповідальним за здійснення суспільного нагляду за аудиторською діяльністю в Україні є Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю (ОСНАД).

Місією ОСНАДу є забезпечення високого рівня впевненості власників, інвесторів та інших користувачів у інформації розкритій у фінансовій звітності як надійної бази прийняття ефективних рішень [17].

ОСНАД забезпечує здійснення нагляду і несе відповідальність за нагляд за:

1. реєстрацією аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності;
2. впровадженням міжнародних стандартів аудиту;
3. контролем за атестацією аудиторів та безперервним навчанням аудиторів, які здійснюють обов'язковий аудит фінансової звітності;
4. контролем якості аудиторських послуг суб'єктів аудиторської діяльності, які здійснюють обов'язковий аудит фінансової звітності;
5. дисциплінарними провадженнями щодо аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, які здійснюють обов'язковий аудит фінансової звітності;
6. застосуванням стягнень.

Безперервне професійне навчання аудиторів ґрунтується на принципах вільного вибору форм і видів навчання аудиторами, а також на конкурентному середовищі, що сприяє розвитку послуг у цій області. Мінімальний обсяг та тривалість професійного навчання становлять 120 годин протягом трьох

календарних років поспіль з можливістю накопичення, але не менше 20 годин на календарний рік [20].

Основними методами безперервного професійного розвитку аудиторів є:

1. Участь у короткострокових заходах: це включає участь у конференціях, семінарах, та інших заходах, організованих різними установами, включаючи Міністерство фінансів України, Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю, Аудиторську палату України, а також професійні організації аудиторів та бухгалтерів. Ці заходи можуть бути організовані також Національним банком України, Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, Державною службою фінансового моніторингу України та іншими контролюючими органами.
2. Інші методи безперервного професійного навчання включають публікації у вигляді монографій, підручників, чи навчальних посібників, участь у науково-практичних конференціях, а також у викладанні предметів у закладах вищої освіти. До цих методів також відноситься успішне складання іспитів під час отримання кваліфікації, участь у програмах постійного професійного розвитку, отримання вченого ступеня, та підвищення кваліфікації інспекторів [20].

Кожен з цих методів має свої обмеження на тривалість та обсяг навчання, але разом вони забезпечують аудиторів засобами для постійного покращення їхніх навичок та знань у сфері аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування.

Також до інших заходів з безперервного професійного відноситься виконання аудитором, який є членом ACCA або AICPA, або ICAEW, програми постійного професійного розвитку (Continuing Professional Development - CPD), що підтверджується поданням звіту про виконання таких програм. А також отримання кваліфікації або диплома (сертифіката) від цих та інших професійних організацій (CIMA, CPA, IFA), перелік яких затверджує Рада нагляду за аудиторською діяльністю Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю.

Згідно з Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», існують конкретні випадки, коли може бути зупинена чинність сертифіката або анульований сертифікат аудитора. Ці випадки можуть включати порушення етичних норм або професійних стандартів, недобросовісну практику або невідповідність умовам, встановленим для отримання сертифіката аудитора. Процедура зупинення чинності або анулювання сертифіката зазвичай включає проведення ретельного розслідування, враховуючи всі обставини справи та права аудитора на захист своїх інтересів. Такі заходи спрямовані на забезпечення високої професійної етики та якості аудиторської діяльності в Україні [22].

3.3. Роль сертифікованих аудиторів у забезпеченні якості фінансової звітності

Сертифіковані аудитори грають важливу роль у забезпеченні якості фінансової звітності компаній та організацій. Під час аудиту вони здійснюють ретельну перевірку фінансової документації, включаючи бухгалтерські записи, фінансові звіти та інші фінансові дані, з метою виявлення будь-яких неточностей, помилок або недоліків. Це допомагає підтвердити достовірність і надійність інформації, наданої в фінансових звітах, що має важливе значення для інвесторів, кредиторів, урядових органів та інших зацікавлених сторін.

Одним із ключових аспектів роботи аудиторів є їхній статус незалежних фахівців. Це означає, що вони не мають жодних фінансових чи інших інтересів у компанії, в якій вони проводять аудит, і можуть виконувати свої обов'язки об'єктивно та безпристрасно. Ця незалежність дозволяє зберегти довіру до результатів аудиту.

Поміж основних функцій аудиторів також входить виявлення можливих випадків фінансового шахрайства або недобросовісної звітності. Шахрайство включає в себе різноманітні види фінансових маніпуляцій, таких як підробка фінансових документів, заниження або завищення фінансових результатів компанії та інші шахрайські практики. Аудитори використовують свої знання та

досвід для виявлення таких порушень і забезпечення чесності та достовірності фінансової звітності.

Додатково, сертифіковані аудитори можуть надавати рекомендації щодо покращення внутрішніх контрольних процедур та фінансового управління в організації. Це може включати розробку ефективних систем контролю, які допоможуть уникнути майбутніх помилок чи шахрайства та забезпечити відповідність з законодавством та стандартами. Такі рекомендації можуть бути корисними для компаній у вдосконаленні своїх бухгалтерських та фінансових процесів.

Починаючи з 2004 року, проведення аудиту фінансової звітності відбувається відповідно до Міжнародних стандартів аудиту (МСА), які були прийняті в якості Національних стандартів аудиту. Від усіх аудиторів вимагається дотримання Кодексу етики професійних бухгалтерів, що був прийнятий Міжнародною Федерацією Бухгалтерів.

За останніми даними Звіту про стан аудиторської діяльності в Україні за період з 01 січня 2022 року по 30 червня 2023 року кількість аудиторів зареєстрованих у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності (розділ «Аудитори») збільшилася на 28 осіб з 2683 особи на початок січня 2022 року до 2711 осіб на кінець червня 2023 року.

Станом на 30 червня 2023 року порівняно з 01 січня 2022 року кількість суб'єктів аудиторської діяльності (САД), які зареєстровані у Реєстрі, зменшилася на 5,0% або 44 суб'єкти і становила 835 САД. Кількість САД із правом проведення обов'язкового аудиту, реєстрові дані про яких містяться у розділ III Реєстру, зменшилась на 4,1% або на 9 САД і становила 210 САД. Також зросла кількість САД, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності ПСІ (розділ IV Реєстру), на 1 САД або 1,3% і становила 78 [9].

Висновки до розділу 3

Зростаюча важливість фінансової прозорості та відповідність регулятивним вимогам у світі сучасного бізнесу в Україні породжує попит на

кваліфікованих спеціалістів з бухгалтерського обліку та аудиту, що відповідали б міжнародним стандартам. Незважаючи на відсутність власної програми сертифікації за МСФЗ, міжнародні сертифікації набувають популярності, що свідчить про тенденцію до їх визнання в українському професійному оточенні та сприяє професійному розвитку фахівців.

Національна система сертифікації бухгалтерів в Україні постійно розвивається. Хоча різноманітність програм надає фахівцям широкий вибір, відсутність єдиних стандартів може створювати певні труднощі у визнанні сертифікацій. З одного боку, програми, які базуються на міжнародних стандартах, дозволяють бухгалтерам отримати міжнародне визнання, що полегшує співпрацю з іноземними компаніями. З іншого боку, деякі програми можуть мати менші вимоги до підготовки, що може викликати сумніви у їх якості сертифікації.

Під час аналізу програм професійної сертифікації бухгалтерів, таких як CAP/CIPA, ACCA, IFA, IPFM, ICFM, та ICAEW, було виявлено різноманітні переваги та недоліки кожної з них. Для більшої об'єктивності було враховано такі критерії, як міжнародне визнання, вимоги до підготовки, доступність та ефективність для бухгалтерів та підприємств.

Низка інших сертифікацій, таких як CIMA, CMA, IIA та CFA, пропонують спеціалізовані знання у фінансах, управлінні та аудиті, але не завжди прямо пов'язані з МСФЗ. Хоча ці сертифікації визнані у світі і можуть бути корисними для кар'єри, вони не підтверджують специфічні бухгалтерські навички, які акцентуються в сертифікаціях, таких як ACCA чи IFA.

Вибір програми професійної сертифікації у бухгалтерській сфері залежить від кар'єрних цілей, індустрійних вимог та особистих інтересів. Кожна програма має свої унікальні характеристики і переваги, тому важливо ретельно оцінити цілі та потреби перед зробленням свого вибору.

Національна практика професійної сертифікації бухгалтерів в Україні має значний потенціал для подальшого розвитку та вдосконалення. Для цього можуть бути вжиті кроки у напрямку створення єдиних національних стандартів

сертифікації, а також підвищення уваги до міжнародних програм з метою забезпечення високої якості та міжнародного визнання українських бухгалтерів.

Україна має розвинуту систему сертифікації аудиторів та бухгалтерів, яка базується на діяльності Аудиторської палати України та різноманітних професійних організацій. АПУ відповідає за сертифікацію, контроль професійної діяльності та надання сертифікатів аудиторів. Професійні організації також забезпечують стандартизацію, підтримку в навчанні та розвитку, та сприяють дотриманню етичних стандартів у сфері аудиту та бухгалтерії.

Сертифікат аудитора в Україні є важливим офіційним документом, що підтверджує вищу економічну або юридичну освіту кандидата, його високий рівень теоретичних знань з обліку, фінансів, економіки та інших відповідних сфер. Сертифікація включає два етапи тестування, після успішного завершення яких кандидат може отримати право на отримання сертифіката аудитора. Таким чином, сертифікація забезпечує високий рівень кваліфікації аудиторів та їхню здатність до виконання аудиторських функцій на професійному рівні.

Узагальнюючи, Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю в Україні відіграє ключову роль у забезпеченні високих стандартів професійної етики та якості аудиторської діяльності. Через систему реєстрації, контролю та професійного навчання ОСНАД сприяє постійному покращенню знань та навичок аудиторів, що забезпечує довіру до фінансової звітності та результатів аудиту.

Безперервне професійне навчання аудиторів відіграє ключову роль у підтримці їхньої професійної компетентності та відповідності вимогам сучасного аудиторського середовища. Це забезпечується за допомогою різноманітних методів, таких як участь у короткострокових заходах, публікації, участь у науково-практичних конференціях, викладання у вищих навчальних закладах тощо.

ВИСНОВКИ

Магістерська робота охоплює комплексне дослідження важливого аспекту розвитку бухгалтерської професії. Сертифікація є ключовим інструментом забезпечення високих стандартів професійної компетентності та етики в сфері бухгалтерського обліку і аудиту.

Сертифікація бухгалтерів виконує важливу роль у підвищенні якості бухгалтерського обліку, забезпечуючи фахівців необхідними знаннями та навичками. Розділ 1 розкриває основні поняття сертифікації, її історичний розвиток та нормативно-правову базу в Україні та за кордоном. Історичний огляд свідчить про те, що сертифікація бухгалтерів пройшла довгий шлях еволюції, від перших професійних об'єднань до сучасних інститутів з глобальним визнанням. Законодавча база, що регулює процес сертифікації, постійно вдосконалюється, забезпечуючи відповідність професійних стандартів сучасним вимогам.

Отже, професійна сертифікація бухгалтерів – це процес оцінки кваліфікації та знань бухгалтерів, що полягає у встановленні стандартів та вимог до професійної підготовки та наданні сертифікатів, що підтверджують ці знання та кваліфікацію. Професійна сертифікація може мати значення для самого бухгалтера, роботодавців та професійних організацій, які визнають сертифікацію як важливу передумову для вступу до організації або підвищення рівня членства. Таким чином, сертифікація відіграє важливу роль у підвищенні статусу професії бухгалтера в суспільстві та забезпеченні ефективного управління підприємством.

Розділ 2 присвячений міжнародній практиці сертифікації бухгалтерів, де розглянуто діяльність ключових організацій, таких як IFAC, AICPA, CIMA, ACCA, ICAEW, IIA, IMA, ICAS та інші, які встановлюють глобальні стандарти для професії. Огляд міжнародних програм сертифікації, які пропонують вище перераховані організації, демонструє їхню роль у забезпеченні високого рівня професійної компетентності. Ці програми не лише визначають професійні знання, але й сприяють розвитку етичних норм та безперервного професійного розвитку фахівців.

Крім того, багато з таких програм мають міжнародне визнання, що робить їх привабливими для бухгалтерів, які прагнуть працювати на міжнародному рівні або розвивати свою кар'єру в глобальному контексті. Це важливо в умовах все більш глобалізованої економіки, де бухгалтери повинні мати розуміння міжнародних стандартів та практик.

У Розділі 3 розглянуто особливості практики сертифікації в Україні.

Національна система сертифікації бухгалтерів постійно розвивається, пропонуючи широкий вибір програм, хоча відсутність єдиних стандартів може створювати труднощі. Програми, що базуються на міжнародних стандартах, дозволяють отримати міжнародне визнання, тоді як деякі програми з нижчими вимогами можуть викликати сумніви щодо якості сертифікації.

Аналіз програм сертифікації, таких як CAP/CIPA, ACCA, IFA, IPFM, ICFM, та ICAEW, показує різноманітність їхніх переваг і недоліків. Вибір програми залежить від кар'єрних цілей, індустрійних вимог та особистих інтересів. Інші сертифікації, як-от CIMA, CMA, IIA та CFA, пропонують спеціалізовані знання, але не завжди акцентуються на специфічних бухгалтерських навичках.

Українська система сертифікації аудиторів, що базується на діяльності Аудиторської палати України та інших професійних організацій, забезпечує високі стандарти кваліфікації та професійної етики аудиторів. Порядок отримання сертифіката аудитора регламентований законодавством і передбачає суворі вимоги до освіти та двоетапне тестування, що підтверджує компетентність фахівців. Роль сертифікованих аудиторів у забезпеченні якості фінансової звітності є надзвичайно важливою, оскільки вони гарантують достовірність та прозорість фінансової інформації.

На основі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Професійна сертифікація є необхідним елементом розвитку бухгалтерської професії, що забезпечує високий рівень знань, навичок та етичних норм серед фахівців.

2. Міжнародні стандарти та програми сертифікації служать орієнтиром для національних систем, сприяючи гармонізації професійних вимог та підвищенню якості бухгалтерських послуг на глобальному рівні.
3. Українська практика сертифікації активно інтегрується в міжнародне професійне середовище, що сприяє підвищенню рівня професійної компетентності українських бухгалтерів та аудиторів.
4. Сертифіковані бухгалтери та аудитори відіграють ключову роль у забезпеченні якості фінансової звітності, що є основою для прийняття обґрунтованих економічних рішень та забезпечення фінансової стабільності організацій.

Рекомендації для вдосконалення національної практики сертифікації бухгалтерів в Україні:

- Розробка та впровадження єдиного стандарту національної сертифікації, який враховував би специфіку українського бухгалтерського ринку.
- Сприяння розвитку міжнародних програм сертифікації, але з обов'язковим врахуванням потреб українських бухгалтерів та підприємств.
- Забезпечення доступності та прозорості процесу сертифікації, а також розробка механізмів підтримки для фахівців, що мають низький рівень доступу до сертифікаційних програм.
- Підтримка ініціатив з підвищення рівня фінансової грамотності серед бухгалтерів та усвідомлення їхньої важливості для сталого розвитку бізнесу.

Таким чином, професійна сертифікація бухгалтерів є важливим інструментом забезпечення якості бухгалтерського обліку та аудиту як на національному, так і на міжнародному рівнях. Подальший розвиток системи сертифікації в Україні потребує інтеграції найкращих міжнародних практик, удосконалення законодавчої бази та активного залучення професійних об'єднань у цей процес. Це сприятиме підвищенню довіри до фінансової звітності, покращенню інвестиційного клімату та зміцненню економіки країни в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аудиторська палата України : офіційний вебсайт. URL : <https://www.apu.com.ua/>.
2. Білецький С.О. Сертифікація бухгалтерів в умовах євроінтеграції 2014. URL : <http://surl.li/tvflk>.
3. Бойко Н., Миронова В. Українсько-давньогрецько-латинський словник : навч. посіб. 2-ге вид., допов. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. 271 с. URL : <http://surl.li/pmtir>.
4. Гевлич Л. Л. Бухгалтерська справа : навч. посіб. за заг. ред. Є. Є. Іоніна. Вінниця: ДонНУ, 2015. С. 136. URL : <http://surl.li/tuart>.
5. Голов С. Ф. Сертифікація бухгалтерів: аргументи і факти. *Дебет – Кредит*. 2002. № 49. С. 32.
6. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: монографія. Київ: МІМ; Центр учбової літератури, 2007. С. 522.
7. Діяльність ICAEW з навчання та професійного розвитку. URL : <https://icaap.org.ua/main/partnerstvo/mzhnarodne-spvrobtnicztvo/icaew/dyalnst-icaew-z-navchannya-ta-profesjnogo-rozvitku.html>.
8. Дячук С. М. Теоретичні засади розвитку професії бухгалтера. *Облік і фінанси АПК*, 2010. №4. С. 109.
9. Звіт про стан аудиторської діяльності в Україні 01 січня 2022 року – 30 червня 2023 року. ОСНАД. Київ, 2023. URL : <http://surl.li/tkjqn>.
10. Зубілевич, С. Я. Міжнародні стандарти освіти професійних бухгалтерів: «перезавантаження». 2014. URL : <https://biem.sumdu.edu.ua/images/stories/docs/9956/zubilevich.pdf>.
11. Івахненко С. В. Професійна сертифікація аудиторів Шотландії: досвід для України. *НАУКОВІ ЗАПИСКИ НаУКМА*. Економічні науки. 2019. Том 4. С. 34-40. URL : <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/586a52c5-0de2-4d76-b017-a76560515bda/content>.

12. Клевець Олександра. Все про іспити СІМА: реєстрація, вартість, специфіка. *Фінансова академія Актив*, 2022. URL : <https://finacademy.net/ua/materials/article/vse-ob-ekzamenakh-cima-registratsiya-stoimost-spetsifika>.
13. Король С.Я., Фоміна О.В. Новітні вимоги до підготовки бухгалтерів та аудиторів. III Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія», 2018. Тернопіль. С 102-105.
14. Метелиця В. М., Роздимаха І. М. Концептуальні засади сертифікації бухгалтерів агросектору. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*. 2020. Вип. 4. С. 144-154. URL : <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/24610.pdf>.
15. Мошковська О. А. Порівняльна характеристика особливостей бухгалтерського обліку у Великобританії та Україні. *Розвиток бухгалтерського обліку, оподаткування і контролю в умовах інтеграційних процесів* : збірник тез. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція. 22-23 жовтня 2020 рік. Херсон : ДВНЗ «ХДАУ», 2020. URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/286377003.pdf>.
16. Онлайн етимологічний словник. URL : <https://www.etymonline.com/word/certification>.
17. Орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю : офіційний вебсайт. URL : <https://www.apob.org.ua/>.
18. Перелік професійних організацій аудиторів та бухгалтерів внесених до Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності (станом на 18.07.2023). ОСНАД. URL : https://www.apob.org.ua/?page_id=4787.
19. Положення про сертифікацію аудиторів, затв. Рішенням АПУ від 31.05.2007 №178/6. Дата оновлення: 25.05.2017. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr8_6230-07#Text (дата звернення: 04.04.2024).
20. Порядок безперервного професійного навчання аудиторів, затв. Наказом Міністерства фінансів України від 06.07.202. № 400. Дата оновлення:

19.10.2023. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0999-20#n16> (дата звернення: 08.04.2024).

21. Про ICAEW. URL : <https://icaap.org.ua/main/partnerstvo/mzhnarodne-spvrobtnicztvo/icaew/pro-icaew.html>.

22. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 №2258-VIII. Дата оновлення: 16.03.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 03.04.2024).

23. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996 – XIV. Дата оновлення: 01..01.2024. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 07.04.2024).

24. Про Міжнародну федерацію бухгалтерів (IFAC). Матеріали IFAC. АПУ, 2020. URL : <http://surl.li/naxsa>.

25. Прохорова Л. І., Юхименко Є. С. Аналіз сучасного стану та проблеми реформування і розвитку аудиторської діяльності в Україні на основі міжнародного досвіду. *Молодий вчений*. № 6 (70), липень 2019. С 205-210.

26. Сертифікація CIA. Інститут Внутрішніх Аудиторів України. URL : https://iia-ua.org/?page_id=79.

27. Степова Т. Г. Сучасний стан професійного навчання та підвищення кваліфікації бухгалтерів. *Економіка XXI століття: глобалізація, кризи, розвиток: міжнар. наук.-практ. конф.* Харків: ІФІ, 2012. С.51-53.

28. Ткачук, І. Види відповідальності бухгалтера в законодавстві та професійному житті. *Бухгалтерський облік і аудит*. Київ : Екаунтинг, 2013. № 2. С. 31-36.

29. Українська асоціація сертифікованих бухгалтерів і аудиторів : офіційний вебсайт. Професійні стандарти. URL : <https://www.uacaa.org/pro-uasba/standarty> (дата звернення : 09.04.2024).

30. Федерація професійних бухгалтерів та аудиторів України : офіційний вебсайт. URL : <https://www.ufpaa.org/>.

31. Харламова О.В. Концептуальні напрямки впровадження професійної сертифікації бухгалтерів. *Коммунальное хозяйство городов: Научно-технический сборник*. №77. 2007. С. 374- 381. URL: <http://surl.li/tvfmj>.
32. Харламова О.В. Найскладніше для наших бухгалтерів — подолати страх формування професійного судження. Відповіді на запитання. *Практика МСФЗ*, 2020. № 8. URL : <https://ibuhgalter.net/material/1003/20042>.
33. Ценклер Н. І. Компетенції сучасного бухгалтера. І Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Облік, аналіз, аудит і оподаткування в умовах глобалізації економіки». 2017. С 463-464.
34. Шостаківська Н.М., Міжнародні та національні стандарти бухгалтерського обліку і аудиту : Курс лекцій. Тернопіль: ТНТУ імені Івана Пулюя, 2016.
35. About The Institute of Internal Auditors : офіційний вебсайт. URL : <https://www.theiia.org/en/about-us/about-internal-audit/history-of-the-ia/>.
36. ACCA – Our history : офіційний вебсайт. URL : <https://www.accaglobal.com/gb/en/about-us/our-history.html>.
37. ACCA accountancy qualifications : Overview. URL : <https://www.accaglobal.com/gb/en/qualifications/glance/dipifr/overview.html>.
38. AICPA & CIMA – About us : офіційний вебсайт. URL : <https://www.aicpa-cima.com/about/landing/about>.
39. AICPA & CIMA : офіційний вебсайт. URL : <https://myfuture.cimaglobal.com/>.
40. AICPA CPA. Resources to help you become a Certified Public Accountant. URL : <https://blionline.org/aicpa-cpa>.
41. AICPA FINANCE LEADERSHIP PROGRAM. The assessment & learning pathway to the CGMA designation. URL : <https://blionline.org/finance-leadership-program>.
42. American Accounting Association : Publisher Description. JSTOR. URL: <https://www.jstor.org/publisher/aaasoc>.

43. Association of Chartered Certified Accountants (ACCA) : офіційний вебсайт. URL : <https://www.accaglobal.com/gb/en.html>.
44. Association of Chartered Certified Accountants : member of IFAC. URL: [https://www.ifac.org/about-ifac/membership/members/association-chartered-certified-accountants-acca#:~:text=ACCA%20\(the%20Association%20of%20Chartered,517%2C000%20students%20in%20179%20countries](https://www.ifac.org/about-ifac/membership/members/association-chartered-certified-accountants-acca#:~:text=ACCA%20(the%20Association%20of%20Chartered,517%2C000%20students%20in%20179%20countries).
45. Associazione Italiana Internal Auditors (AIIA) : офіційний вебсайт. URL : <https://www.aiiaweb.it/chi-siamo>.
46. Associazione Nazionale Commercialisti : офіційний вебсайт. URL : <https://ancnazionale.it/>.
47. Certificate in US GAAP. Finance and Accounting. URL : https://eyvirtualacademy.com/course_details/certificate-in-us-gaap.
48. Certificate Program. AICPA : офіційний вебсайт. URL : <https://www.aicpa-cima.com/cpe-learning/certificate-program>.
49. Certified International Professional Accountant Program : офіційний вебсайт. URL : <https://cipaprogram.org/>.
50. Chartered Accountants Ireland : офіційний вебсайт. About us. URL : <https://www.charteredaccountants.ie/about-us>.
51. Chartered Institute of Public Finance and Accountancy : офіційний вебсайт. About CIPFA. URL : <https://www.cipfa.org/about-cipfa>.
52. CIMA CGMA. Resources to help you become a Chartered Global Management Accountant. URL : <https://blionline.org/aicpa-cgma>.
53. Consiglio Nazionale dei Dottori Commercialisti e degli Esperti Contabili (CNDCEC). URL : <https://integratedreporting.ifrs.org/profile/consiglio-nazioanle-dei-dottori-commercialisti-e-degli-esperti-contabili-cndcec/>.
54. Dale L. Flesher, Gary John Previts, Tonya K. Flesher. Profiling the New Industrial Professionals: The First CPAs of 1896-97. URL : <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=2044843b31bc397c528adb34bc2ce596d0acb71d>.

55. Directive 2014/56/EU of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 amending Directive 2006/43/EC ON STATUTORY AUDIT OF ANNUAL ACCOUNTS AND CONSOLIDATED ACCOUNTS. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32014L0056>.
56. Frequently asked questions about AICPA & CIMA. URL : <https://www.aicpa-cima.com/about/landing/faqs>.
57. Hisham Noori, Jinfang Yao. The Impact of Professional Certification on Accounting Education: A Comparative Analysis. *International Journal of Recent Research in Social Sciences and Humanities (URSSH)*. Vol. 10, Issue 4. 2023. URL: https://www.researchgate.net/publication/375244528_The_Impact_of_Professional_Certification_on_Accounting_Education_A_Comparative_Analysis
58. Holly Dymmock. CIMA Syllabus: Your Ultimate Guide. *Astranti*. URL: <https://www.astranti.com/cima/syllabus/new/overview/#toggle1>.
59. How does the ACCA Qualification work? ACCA Qualification structure and requirements. URL : <https://www.accaglobal.com/gb/en/student/getting-started/acca-qualification-structure.html>.
60. How to Stay Motivated During ACCA Exams. *London School of Business & Finance*. 2023. URL : <https://www.lsbfi.org.uk/blog/online-learning/how-to-stay-motivated-during-acca-exams>.
61. Institute Of Chartered Accountants In England And Wales : офіційний вебсайт. URL : <https://www.icaew.com/>.
62. Institute of Financial Accountants : офіційний вебсайт. URL : <https://www.ifa.org.uk/>.
63. Institute of Management Accountants : офіційний вебсайт. About IMA. URL : <https://www.imanet.org/about-ima>.
64. Institute of Management Accountants : офіційний вебсайт. URL : <https://www.imanet.org/>.
65. Institute of Professional Financial Managers : офіційний вебсайт. URL : <https://ipfm.org/>.

66. International Federation of Accountants – what we do : офіційний вебсайт. URL : <https://www.ifac.org/what-we-do>.
67. International Federation of Accountants – who we are : офіційний вебсайт. URL : <https://www.ifac.org/who-we-are/our-purpose>.
68. Jacky Barrett. 10 key facts to know about CIMA. *Accountancy, banking and finance*, 2023. URL : <https://targetjobs.co.uk/careers-advice/accountancy-banking-and-finance/10-key-facts-know-about-cima>.
69. James M. Tobin, MFA. Certified Public Accountant (CPA) Certification: reviewed by Lizzette Matos, CPA. 2023. URL : <https://www.accounting.com/certifications/certified-public-accountant/>.
70. L'HISTOIRE DE LA PROFESSION (історія професії). URL : <https://bfc.experts-comptables.fr/qui-sommes-nous/l-histoire-de-la-profession>.
71. Ordre des Experts-Comptables Centre-val de Loire : Qui sommes-nous? URL: <https://www.experts-comptables-centrevaldeloire.fr/non-classe/qui-sommes-nous/>.
72. Paul-Emile Roy. A brief history of the ACCA. Digital Archives for Chartered Accountants, 2012. URL : <https://accountinghistory.blogspot.com/2012/01/brief-history-of-acca.html?m=1>.
73. Regulation (EU) NO 537/2014 of the European Parliament and of the Council of 16 April 2014 on specific requirements regarding statutory audit of public-interest entities and repealing Commission Decision 2005/909/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32014R0537>.
74. Societa Italiana dei Docenti di Ragioneria e di Economia Aziendale : офіційний вебсайт. URL : <https://www.sidrea.it/blog/>.
75. The Institute of Certified Financial Managers ICFM UK. URL : <https://icfm.org.ua/en/institut-sertifitsirovannyh-finansovyh-menedzherov/>.
76. The Institute of Chartered Accountants in England and Wales : офіційний вебсайт. An overview of ICAEW. URL : <https://www.icaew.com/about%20icaew/who%20we%20are/icaew%20overview>.

77. The Institute of Internal Auditors : офіційний вебсайт. Certifications. URL: <https://www.theiia.org/en/certifications/>.
78. The significance of certifications in finance and accounting. *Stellux*. 2023. <https://stelluxlearning.com/2023/11/28/the-significance-of-certifications-in-finance-and-accounting/#:~:text=Certifications%20provide%20structured%20learning%20opportunities,%2C%20and%20industry%2Dspecific%20regulations.>
79. The storied history of the ICAEW. URL : <https://cksearchglobal.com/the-storied-history-of-the-icaew/>.
80. What is history of ACCA? *Quora*. URL : <https://www.quora.com/What-is-history-of-ACCA>.
81. Will Kenton. American Institute of Certified Public Accountants (AICPA). *Investopedia*, 2022. URL : <https://www.investopedia.com/terms/a/american-institute-of-certified-public-accountants.asp#:~:text=The%20AICPA%20was%20founded%20in,bodies%20and%20public%20interest%20groups.>